

α) Σὲ δημοτικὰ σχολεῖα ποῦ φοίτησαν, ὄχι στὸ διάστημα τοῦ χρόνου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης τοῦ καλοκαιριοῦ 50—80 παιδιὰ διορίζεται ἕνας τριτοβάθμιος δάσκαλος μὲ μισθὸ καθαρὸ 91.50, χωρὶς βέβαια ὁ Νομοθέτης νὰ λογαριάζῃ τὸν τόκο ποῦ τοῦ παίρνει ὁ τοκογλύφος γιὰ τὸ προϋλῆμα.

β) Σὲ σχολεῖα ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ 36—50 παιδιὰ, διορίζεται ἕνας πρωτοβάθμιος Γραμματιστής, μὲ μισθὸ 74 δραχμὲς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς νῆχῃ δικαίωμα σύνταξης.

γ) Σὲ σχολεῖα ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ 26—35 παιδιὰ διορίζεται ἕνας δευτεροβάθμιος Γραμματιστής μὲ μισθὸ 64 δραχμὲς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς νῆχῃ δικαίωμα σύνταξης.

δ) Σὲ σχολεῖα τέλους ποῦ παρουσιάστηκαν 15—25 παιδιὰ διορίζεται τριτοβάθμιος γραμματιστής μὲ μισθὸ 54 δραχμὲς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς δικαίωμα σύνταξης.

Τώρα ρωτῶμε τὴν ἐπιτροπὴ τοῦ Νομοσχεδίου, γιατί νὰ στηρίζεται ὁ βαθμὸς τῶν σχολειῶν στὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ ὄχι στὸν ἀριθμὸ τῶν γραμμένων μαθητῶν στὸ Γενικὸ Μαθητολόγιο; Ὡς φαίνεται καὶ τοῦτο γίνηκε μὲ πονηριὰ καὶ μὲ σκοπὸ καὶ γιὰ ζημίαν μεγάλη τῶν δασκάλων, γιατί ἡ Ἐπιτροπὴ (βέβαια ὁ κ. Στάης χωρὶς ἄλλο) ἤξερε καλὰ ὅτι τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης τοῦ καλοκαιριοῦ παρουσιάζονται μαθητὲς πάντα ὀλιγώτεροι. Νὰ καὶ τὸ γιατί. α) Γιατί τὸν Ἄλωναρῆ μὲ τίς ζίστες τίς πολλὰς καὶ μὲ τίς λίμνες καὶ μὲ τὰ ὀπωρικὰ πολλὰ παιδιὰ τῶν χωριῶν ἀρρωσταίνουν ἀπὸ θερμὲς καὶ ἔτσι δὲν ἔρχονται στὴν εξέταση, β) γιατί πολλὰ παιδιὰ ἢ ἀπὸ ντροπὴ ἢ καὶ ἀπὸ φιλότιμο (ὅσα δὲν ξέρουν καλὰ τὸ μάθημά τους) δὲν ἔρχονται τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης καὶ γ) γιατί σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο τοῦ μακαρίτη Πετριδῆ μπορεῖ ἕνας μαθητὴς νὰ προδιβαστῆ ἀπὸ τάξη σ' ἄλλη τάξη χωρὶς νὰ παρουσιαστῆ στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔν τὸ χρόνο ἔχει καλοὺς βαθμοὺς. Αὕτῃ λοιπὸν ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Νομοσχεδίου δὲν εἶταν βαλμένη μὲ σκοπὸ, καὶ γιὰ ζημίαν τῶν δασκάλων καὶ τῆς Ἐκπαίδευσης;

Ἐχοντας στὰ χέρια μου τὴ σημείωση καὶ τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ παρουσιάσε στὴ Βουλὴ ὁ κ. Στάης

τὴν ἡμέρα ποῦ ψηφίστηκε τὸ Νομοσχέδιο βρῖσκω ὅτι 61 δημοτικὰ σχολεῖα δηλαδὴ 61 δημοδιδάσκαλοι γίνονται τριτοβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 54 δραχ. τὸ μῆνα ἢ παραιτιοῦνται. Τὸ ἴδιο 148 δημ. σχολεῖα, δηλαδὴ 148 δημοδιδάσκαλοι γίνονται δευτεροβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 64 δραχ. τὸ μῆνα καὶ χωρὶς σύνταξη ἢ παραιτιοῦνται. Ἀκόμη 216 δημοτικὰ σχολεῖα δηλαδὴ 216 δημοδιδάσκαλοι γίνονται πρωτοβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 74 δραχ. τὸ μῆνα καὶ χωρὶς σύνταξη. Ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι δασκάλοι θὰ γενοῦν τριτοβάθμιοι, δημοδιδάσκαλοι μὲ μισθὸ 91.50. Γιὰ νὰ καταλάβετε καλύτερα καὶ γιὰ νὰ δῆτε τὴν συμφορὰ τῶν δασκάλων σὰς παρουσιάζω ἕνα σημείωμα ποῦ μου στείλε ἕνας φίλος μου Κορριάτης. Νὰ τί θὰ γενῆ καὶ πέρα μὲ τὸ Νέο Νομοσχέδιο τῆς 14ης τοῦ Ἀλωναριοῦ 1905.

Στοὺς Κορφοὺς εἶνε πρωτοβάθμιοι δημοδιδάσκαλοι 51, δευτεροβάθμιοι εἶνε 44 καὶ τριτοβάθμιοι 37 τὸ ὅλον 132. Ἄν βαλθῆ σὲ πρᾶξιν ὁ νέος Νόμος θὰ μείνουν 4 πρωτοβάθμιοι, 10 δευτεροβάθμιοι καὶ 14 τριτοβάθμιοι. Ὅστε σὲ 132 δημοδιδασκάλους θὰ κατέχουν βαθμὸ καὶ ὄνομα δημοδιδασκάλου 28 οἱ δὲ λοιποὶ 104 θὰ γενοῦν Γραμματισταί. Τώρα συλλογιστεῖτε καὶ καταλάβετε τί συμφορὰ θὰ γενῆ στὸ λοιπὸ Βασίλειο. Πᾶνε τὸ λοιπὸν σπουδῆς, πᾶνε διπλώματα, πᾶνε Νομοθεσίαι, πᾶνε καὶ αὐτὴ ἡ Ἐθνικὴ ἐγγύηση καὶ ἀσφάλεια. Τώρα πόσοι καὶ πόσοι θὰ πεταχτοῦν στοὺς δρόμους ἢ θὰ διακονήθουν μὲ μισθὸ 2 δραχμὲς τὴν ἡμέρα! Καὶ τὸ ὄμορφο εἶνε ποῦ ὁ ὑπάλληλος ποῦ θὰ παίρνῃ 2 δραχμὲς τὴν ἡμέρα θὰ εἶνε ὁ Δάσκαλος, δηλαδὴ ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότερος παράγοντας τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους. Πῶς σὰς φαίνεται λοιπὸν, κύριοι, αὐτὴ ἡ ἀδικία, ἡ ἀπάνθρωπη συμφορὰ καὶ καταδικὴ τῶν δασκάλων; Τί θὰ κάμουν, κύριοι, οἱ δυστυχισμένοι οἱ φαμιλίτες δασκάλοι ἔν τύχῃ νῆχουν 3—5 παιδιὰ; Ὅθ πιγοῦν, θὰ χαθοῦν, καὶ ἢ ὄχι; Τουλάχιστο αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε καὶ λιγάκι συνείδηση νὰ ληπτηθῆ τοὺς φαμιλίτες δασκάλους; Δὲν ἔτυχε νῆχῃ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς παιδιὰ; Μὰ καὶ γιὰ ἄλλο λόγο ἔπρεπε νὰ περασιποῦν τοὺς παντρεμένους δασκάλους, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶνε παράγοντες γεροὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας. Καὶ πάλι ξαναρωτῶ πῶς θὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν οἱ δυστυχισμένοι δασκάλοι μὲ τέτοιους μισθοὺς καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν κοπιασμένη καὶ βαρῶν ἐργασία των; Εἶνε

καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι: στὸ Βασίλειο ποῦ ἔχουν 60 ἢ 70 δραχμὲς τὸ μῆνα, μὰ ἔχουν τυχερὰ 100 ἢ 150 δραχμὲς τὸ μῆνα. Τέτοιοι εἶνε σχεδὸν οἱ περισσότεροι. Πῶς θὰ μπορέσουν ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς οἱ δασκάλοι νὰ δουλέψουν μὲ συνείδηση, μὲ ἀφοσίωση καὶ μὲ ἀγάπη νὰ κάμουν τὸ χρέος καὶ τὰ καθήκοντά των; Πιστεῦετε ὅτι θὰ μπορέσουν νὰ κρατήσουν τὴ συνείδησίν τους νὰ μείνῃ σταθερὴ στὸν ὄρκο ποῦ ἔδωκαν; ἢ καὶ οἱ Δασκάλοι θ' ἀρχίσουν νὰ κοροϊδεύουν καὶ νὰ ξαπατοῦν τὴν Πολιτεία μὲ μιὰ ψευτομάθηση; Πιστεῦετε πῶς θὰ μπορέσουν ποτέ οἱ Δασκάλοι ν' ἀγαπήσουν καὶ νὰ σεβαστοῦν μιὰ τέτοια Πατρίδα, ποῦ οἱ Κυβερνήτες της μὲ τόση ἀσπλαχνικὰ καὶ μὲ τέτοια συνείδηση τοὺς μεταχειρίστηκαν; Ἡ ποῖο αἴσθημα θὰ θελήσουν νὰ σπείρουν στὰ παιδιὰ ἢ ποῖον εὐλογημένον ἐθνουςιασμὸν ἢ ποῖα ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στὴν Πατρίδα, ποῦ τόσο σκληρὰ οἱ Κυβερνήτες της τοὺς ἀδίκησαν; Εἶνε πολλὰ, πάρα πολλὰ ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ περιγράψῃ μ' αὐτὰ τὴ θέση τῶν Δασκάλων, ποῦ πάντα ἡ καρδιά των θὰ εἶνε πικροφαρμακωμένη, γιατί καθε μέρη θὰ βλέπουν ξάστερα τὴ δυστυχία τους καὶ τὴν συμφορὰ τους.

Τώρα ἀκούσατε τί θὰ γενῆ σιγά, σιγά στὸ ἔθνος μὲ τὸ Νέον τοῦτον Ἐκπαιδευτικὸ Νόμο. Πολλοὶ δασκάλοι, καὶ αὐτοὶ θὰ εἶνε οἱ καλύτεροι, θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Πατρίδα (ἔρχισαν νὰ φύγουν) καὶ θὰ κοιτάζουν νὰ βροῦν θέση στὸ Ἐξωτερικόν. Ἄλλοι μπορεῖ νὰ πᾶνε στὴ Μακεδονία καὶ στὴν Ἡπειρο, γιὰ νὰ δουλέψουν στίς Ρουμούνικες ἢ Βουργάρικες ἢ Αὐστριακὲς προπαγάντες (ἢ πεῖνα στραβῶνε καθε αἴσθημα). Ἄλλοι ποῦ θῆχουν μπάρμπα βουλευτὴ θὰ ζητήσουν τελωνιακὲς καὶ οικονομικὰς θέσεις, ποῦ μ' αὐτὲς κανεὶς καλοπερνᾷ καὶ πλουταίνει. Ὅσοι δὲ ἄλλοι δασκάλοι ἀναγκαστοῦν νὰ μείνουν στὴ θέση τους θ' ἀρχίσουν τὴ δουλειὰ τῶν παλιῶν δασκάλων, δηλαδὴ θὰ φορτώνονται τὰ παιδιὰ νὰ τοὺς φέρνουν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν, θὰ παίρνουν τὰ μαθητοῦδια τους νὰ τοὺς τρυγοῦν τ' ἀμπέλια ἢ τὴ σταφίδα ἢ νὰ τοὺς θερίζουν τὰ γενήματά τους, νὰ τοὺς κάνουν κάθε λογῆς θίλημα καὶ νὰ περνοῦν τίς ὥρες των μὲ ψεύτικο μάθημα καὶ μὲ κουβέντες τοῦ ἀγέρα. Ἀκόμα μποροῦν νὰ γενοῦν καὶ χειρότερα, δηλαδὴ νὰ πλερώνουν τὰ παιδιὰ τοὺς δασκάλους. Καὶ τότε ἡ λαϊκὴ Ἐκπαίδευση τί γίνεται; Καὶ ὁ λίγος παρὰς ποῦ θὰ ζοδεύεται τί θὰ γίνεται; καὶ ἡ πρόοδος τῆς φυλῆς μας καὶ ἡ ζωὴ τῆς χώρας καὶ ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ γλώσσα τί θὰ γεν-

ΕΛΑ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὸ 161 φύλλο)

Β'.

Ἦτανε δειλινὸ τὴν ἄλληνε σὺν ἤρθα πάλι σπῖτι σου, καὶ σ' εὐρήκα νὰ κάθεται νὰ πλέχῃς νταντέλα στὴν ταράτσα. Σηκώθηκες ἰλόχαρη ὅταν μ' εἶδες, μού πήρες τὸ χεῖρ καὶ μ' ἔβαλες νὰ κάτσω σιμά σου, σ' ἕνα σκαμνί. Μὲ ρώτησες στερνὰ γιὰ τὸ σπῖτι μου, μὲ γνωριμὰ καὶ μ' ἀγάπη πολλή, κ' ὕστερα δειγνόσουνε μιλιῶντας μου, πῶς εἶπότες δὲν ξεχνᾷς ποῦ νὰ μὲ γνοιάζει, τίποτες ποῦ νὰ δένεται μαζί μου. Καὶ φερνόσουνε πάντα μὲ ἀπλότη καὶ γκαρδιοσύνη ἀδερφικὴ. Καὶ πάλι μὲ ρώτησες ξαφνικὰ, χαμογελώντας καὶ βλέποντάς με κατὰματα, καὶ πέρνοντάς τὰ χέρια μου στὰ δικὰ σου.

— Γιὰ πὲς μου ἀληθινὰ πῶς σοῦ φαίνεται τώρα ποῦ γύρισες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ τόπος μας;

— Εἶνε ἀγαπημένος γιὰ μένα νὰ σήμερα πῆγα

σὲ κείνο τ' ἀκρογιάλι μας. Καὶ δὲ θὰ μπορέσης νὰ πιστέψῃς πῶς ἐπήδησα καὶ πῶς ἀναγέλλισα. Ἐχόρηκα τίς στιγμὲς μου σὺν καὶ τότες. Ἀμόλαρα τὰ βρυσηρωμένα παραδάκια τῆς σκέψῃς μου κατὰ τὰ βασιλέματά τους, καὶ καθάληκα τὸ καλαμίνιο μου ἄτι... Ἐλα νὰ πᾶμε καμιά ἡμέρα.

— Εἶσαι τόσο εὐτυχισμένος!

Καταλάβαινα πῶς ἡ ψυχὴ σου ἐσάλειβε τερπνὰ γιὰ τὴν χαρὰ μου κείνη τὴν παιδιακίαια περισσότερο, καὶ ζωήρεψα τὴν εἰκόνα. Μὰ πάλι σοῦ εἶπα θλιμμένος.

— Πῶς πέρασε κείνος ὁ καιρὸς! Ὁραῶ τώρα πῶς γερνῶ, πῶς πᾶει πλιὰ ἡ νειότη. Πᾶνε τὰ ὄνειρατα, γιὰ μένα ποῦ δὲν κοτᾶζω ἄλλο παρὰ πῶς νὰ τελειώσω μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Καὶ ἀκκουμπώντας τότε τὸ χεῖρ στὴν ταράτσα ἐκοίταξα κατὰ τὴ θάλασσα ὅπου ἐξάρωνε μὲ τίς σβυλάδες τοῦ ἀγέρα τὴ μαθιά της ἐπιφάνεια. Φαινότανε ὡσὰν νὰ κυνηγιότανε οἱ νεροκόρες τῆς θάλασσας ἀνάερες, καὶ σούφρωναν τὰ νερὰ μὲ τίς ἔκρες ἀπὸ τίς μακρούς τους σάρπες. Καὶ ξακολοῦθησα.

— Ἐσὺ πρέπει νὰ ζήσης, νὰ χαρῆς. Ὅχι ἔτσι κλαψιάρᾳ νὰ γείνης ὅπως ἦσουνε μικροῦλα, γιομάτη τραγοῦδι καὶ λαχτάρα.

— Ναι, δὲ σοῦ λέω ὄχι μὰ οἱ πίκρες μὲ μα-

ραίνουνε. Ἐπειτα γιατί καὶ σὺ; Τί ἔπαθες ἐσὺ Ἀντρέα, καὶ λές πῶς σοῦ φεύγει ἡ νειότη; Δὲν εἶσαι νεῖος τάχα; Δὲν εἶσαι κείνος ποῦ ἐπαίξαμε μαζί; Μὴ τὸ ξαναεἶπῃς, μὴ γιατί θὰ μού κακοφανῇ.

Καὶ τόνισες τὴ στερνὴ φράση, κἀνοντας τὰ μάτια σου νὰ παίζουνε, καὶ τὰ φρύδια σου νὰ σαλιέψουνε πικραμένα, σὺν ὅταν ἦσουνε κοντὰ μου τότες, στὰ χαλίκια καὶ μού εἶπες, θυμῶμαι. — Μὴ γιατί θὰ θυμῶσω... — Ἄ, καὶ σὺ ὅλο θέλεις νὰ μὲ πικραίνης τώρα μὲ τὰ λόγια σου. Τί καμώματα εἶν' αὐτὰ; Ἐσὺ σοῦ ποῦ χτὲς τὸ βράδυ μὲ μάλωσες γιὰ τὰ παράπονά μου. Κακοῦργο! Ἐλα, ἔλα, μὴ μού ξαναεἶπῃς λόγο ἔτσι μὲ τέτοιο σκοπὸ.

Ζύγωσες κοντὰ μου καὶ μὲ κοίταξες λοξὰ, ἔτσι ὅπως ἤμουνα ἀκκουμπημένος στὴν ταράτσα, γιατί πάνταιχες γιὰ μιὰ στιγμὴν πῶς ἰδάκρυσα, καὶ ἤθελα νὰ σοῦ κρυφτώ. Μού τράβηξες καὶ λίγο τὸ χεῖρ γιὰ νὰ γυρίσω κατασένα λέγοντάς μου.

— Ἐλα τώρα... κοίταξέ με στὰ μάτια. Ἄ, καλὰ πιστεψα πῶς...

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, Θεανῶ, πιστεῦεις πῶς εἶμαι εὐτυχισμένος ὡστόσο. Καὶ εἶμαι. Μὰ πιστεψε καὶ τοῦτο. Πῶς ἡ εὐτυχία μου βγαίνει ἀπὸ μένα. Δὲν ἔχω γὰ τίς παιδικὲς χαρὲς ποῦ ἐσὺ κατέχεις ἀκόμα ἀγγιχτες στὸ εἶνε σου. Καὶ νὰ ποῦ ἐσὺ δὲν ξέρεις

νοῦν; Όλα, όλα θα ριχτούν στη λάσπη, στο σκοτάδι, στη λησμονησιά, και το Ρωμαίικο σιγά, σιγά θα λυώση, θα σβυστή, θα μαραθῆ, θα χτικιάσῃ. Ξοδεύετε τόσα και τόσα εκατομμύρια το χρόνο για το Στρατό και στρατό δεν έχετε. Τουλάχιστο φτιάστε στρατιώτες καλούς πρώτα. Θέλετε Ναυτικό καλό; Φτιάστε πρώτα καλούς ναύτες. Τι τα θέλετε τα καινούργια ντουφέκια, τα καινούργια κανόνια, τι θέλετε τα καινούργια θωρηκτά; Βάλτε τη σκέψη σας και την προσοχή σας στο Λαό. Αυτός θα φέρη την Εύτυχία στο Έθνος, αυτός θα φέρη τον πλούτο, αυτός θα φέρη τις Νίκες. Τούτο το είδαμε στην παλιά εποχή, τούτο το είδαμε στον Γαλλογερμανικό πόλεμο και τώρα στον Γιαπωνέζικο. Οί λαϊκές τάξεις ανέβαζον και κατεβάζον τα Βασίλεια και τα Έθνη. Αναπτύξτε και μορφώσατε λοιπόν, όπως πρέπει, πρώτα, πρώτα, αυτές.

Είνε καιρός και ήλθε ή ώρα ή Βασιλιάς μας, ή καλός μας και έξυπνος Βασιλιάς να πῆ και να φωνάξῃ: «Αφήστε σ' Εμένα τη λαϊκή Έκπαίδευση. Θέλω Έγώ να μορφώσω και να ξευγενίσω το Λαό μου με άληθινούς Δασκάλους και με γερό πρακτικό Έκπαιδευτικό σύστημα. Γιατί ή Λαός μου είναι ή δύναμη της φαμιλιας μου, γιατί ή δύναμη και ή αγάπη του Λαού μου είναι ή ζωή μου και ή δύναμή μου». Είνε ώρα, Καλέ μου, Βασιλιά, ν' ακουστή στο Ρωμαίικο αυτή ή Εύλογημένη Φωνή. (*)

ΚΑΠΙΟΣ

Στο άλλο φύλλο: Νέα Ζωή. — Καινούργιο Φως. — Δευτεριά κι' Ανάσταση.

(*) Για τα σχολεία των κοριτσιών θεωρούμε περιττό κάτι να γράψουμε, αφού όλα τα σχολεία των κοριτσιών της εσχῆς παύσανται και μονάχα τα κορίτσια στις πόλεις θα μπορούνε να μαθαίνουν γράμματα! Έτσι ή βυζάστρα των λαϊκών τάξεων της εσχῆς θα μένη πάντα αγράμματη, απαίθευτη και βυθισμένη στο σκοτάδι.

ΦΥΛΛΑ ΜΥΡΤΙΑΣ

Μυρίζει το κορμάκι σου ώσαν το γιαουμάκι...
να τῆχα να τῆχάλαζα με το πουκαμισάκι.

Ανάθεμα την έμορφή π' άγίαπη δε γουεύει,
βρυσούλα πά στην έοημο που γρήγορα στερεύει.

Σά λεμονίτσα φουντωτή, που στον άγέρα γέρνει,
λυγίζει το κορμάκι σου και τα μυαλά μου πέρνει.

τί έχεις. Είσαι τρισεύτυχη στο σπιτάκι σου έτούτο, με τις άνάμνησές σου, τ' άδερφάκια σου, το γέρο πατέρα σου, που είσαστε έτσι μια χαρά...

— Ναί δεν τῆρνιέμαι...
— Τι άλλο θέλεις;

— Τίποτα... Είπες κοιτάζοντας κατά τα βάθια του ήρίζοντα, σά να ζήταγες εκεί να διαβάσης κάτι. Τίποτα, ξακολούθησες, και τα πάντα! Τῆχα τί έχω; Κάθε που όνειρεύτηκα μου φεύγει, το κάθε που πόθησα δε θα σταθῆ. Πανταίχεις πώς θα ήταν εύκολο να ζῶ, α δεν κάτρεχα και την παιδιαστική χαρά, που γῶ την κάνω κ' έρχεται, που γῶ τη φτιάνω έτσι στον έαυτό μου; Είνε και τούτο μια βασιλεία της ζωής που εζήσαμε παιδάκια, και σαν ούλα τ' άλλα μου φύγαν, κρατάω τα γέλοια μου και το τραγούδι μου... και τη χαρά μου όπως ήταν. Για τούτο θλίβουμαι, και για τούτο επήρα πάντα το παράπονο στα χείλια περισσότερο. Και για τούτο σαν μιλω έχω θλιμένη την όψη πάντα. Έτσι λέω... Πώς σου φαίνεται;

Έμιλούσες έτσι άργά, με σκεμένη την όψη, και τα χείλια σου άφηναν τις λέξεις περίλυπες πάντα να φεύγουν κάτω από την ταρατζα, και να πέφτουν στον κήπο που άνάσαινε τώρα βαθεία, από τῶ δέντρωνε την άχνα, τῆς μισοπεθραμένης γλώρας τους.

Ζηλεύω το σεντόνι σου ξενόχτισα στη στράτα και μόνο του άγκάλιαζε τα κίλλη σου τ' άφράτα.

Και τάστεράκια τα μισῶ, που με θωρούν με φτόνο την ώρα που περήμανα στο πλάγι σου ζυγώνω.

Jud s Errant

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΜΥΑΛΟ ΠΡΑΧΤΙΚΟ!

— «Ακουσε, θέλω να ζητήσω τη γνώμη σου για κάτι πάμε κάπου που να βρεθούμε μονάχοι», κ' έστηρίχτηκε στο μπράτσο του.

Γύρω της ζωή, χορός, μουσική. Το σαλόνι άστραφτε από τα φῶτα, τα νειάτα και τα όμορφα ζευγαράκια, που άκούραστα χόρευαν, ενώ έφτανε το βλέμμα τους μονάχα, για να νοιώσης την έσωτερικιά τῆς ψυχῆς τους εύχαρίστηση. Ό,τι καλύτερο σε πλούτο, θέση κοινωνική, όμορφιά, είχε ή Κέρκυρα, άνταμώθηκε κείνο το βράδυ στ' άρχοντικό παλάτι, που φιλόξενα δεχόντανε τους καλεσμένους του, προσπαθώντας να τους διασκεδάση όσο το δυνατό περισσότερο και καλύτερα. Κείνη, ντυμένη μ' ένα φόρεμα θαλασσί, που ταίριαζε με το ξανθό χρώμα των μαλλιών της, τα πρασινογάλανα μάτια της και την άσπραδα του λαιμού της—μια γάζα λεπτή σά μαγνάδι— έδειχνε που πολλή ώρα στον καθρέφτη σπούδαζε και το ντύσιμο και τη χτενισιά της. Χαριτωμένο πλασματάκι, με το βλέμμα γιομάτο ζωή κ' έξυπνάδα. Κείνος όχι τόσο άσκημος στη μορφή, όσο στο κορμί, που τα κινήματά του, χωριστά από την έκφραση της ματιάς του, φανέρωναν τη φυσικιά του δειλιά. Τῆ στιγμή όμως που το γαντιοφορεμένο χέρι τῆς νέας άκκούμπησε στο μπράτσο του, ή ματιά του γείνηκε σκεδόν όμορφη τόσο γλυκειά και παθητικιά είχε γένη.

— «Το ζέρεις, Έλλη, που είμαι πάντα πρόθυμος σ' ό,τι με θέλεις: αυτό ίσα, ίσα είναι ή χαρά μου».

— «Δεν άμφιβάλλω καθόλου για τη φίλια σου, όπως έλπίζω, πώς είσαι και σύ θετικός για τη δική μου. Ξέρεις πόσο έχτιμῶ το χαραχτήρα και τα αίστήματά σου».

Λέγοντας αυτά χαμογέλασε, σήκωσε με γλυ-

κάδα τα μάτια της και τον κοίταξε. Κείνος δε μπόρεσε ν' άνतिकρύση για πολύ τη ματιά της: θα πρόδωνε ένα μυστικό του. Είχαν τόση μαγεία τα μάτια της, που τον άνάγκασαν να κοιτάξῃ άλλου.

— «Θέλεις να μείνουμε δῶ; μπορούμε να μιλήσουμε' ελεύτερα, χωρίς να τραθηχτούμε πολύ από τον κόσμο» τῆς είπε, δείχνοντάς της ένα μικρό σαλονάκι, που ένας τοίχος το χώριζε από τη σάλα του χορού.

Αφού κοίταξε γύρω της, χωρίς ν' άπαντήση, πήγε κοντά στο παράθυρο, όπου στηρίχτηκε με το σώμα, φροντίζοντας με τη στάση της να γίνεται πιεό χαριτωμένη και να φαίνεται ή όμορφιά της σ' όλη της τη δύναμη.

— «Είσαι περίεργος να μάθης, τί θα σῶ πῶ;»

— «Πολύ, γιατί ενδιαφέρομαι για σένα, και για ό,τι, φυσικά, σῶ συμβαίνει. Άς είναι και κάτι τιποτένιο».

— «Τώρα όμως πρόκειται για κάτι πολύ σοβαρό».

— «Σοβαρό; με τρομάζεις».

— «Ναί, σοβαρό παντρέυμα».

Κείνος άχνισε.

— «Παντρέυμα; κ' ή φωνή του έτρεμε, μ' όλο που προσπαθούσε να την κάμη σταθερή. Δεν ήθελε περισσότερο κείνη, για να νοιώση, πώς ήταν ή νικήτρα στη μάχη, που είχε άρχινήσει: νικήτρα τῆς καρδιάς και τῆς ζωής του όλακαιρης».

— «Τώρα θα σῶ τα πῶ όλα. Σήμερα το πρωί ήλθε σπῆτι ή Λέαντρος. Θυμάσαι που κάποτε μ' είχες ρωτήσει αν μου κάνη κόρτε; Τον είχες νοιώση, αλλά δεν ήθελε και πολύ, ήπουν τόσο φανερό! Η μαμά έλειπε κι αυτός ή βλάκκας ή Μαρία του είπε να περάση στη σάλα. Τι να κάμω! Όποχρεώθηκα, ήθελα δεν ήθελα να τον δεχτώ. Τ' άλλα τα νοιώθεις και μόνης σου, χωρίς να σ' τῶ πῶ. Με ρώτησε, αν του δίνω την άδεια να με ζητήσει στον πατέρα».

— «Και τί του άποκρίθηκες;»

— «Τί άλλο ήθελες να τῶ πῶ, παρά πῶς μου χρειάζεται καιρός για να σκεφτώ; Γι' αυτό ίσα-ίσα θέλω τη γνώμη σου. Το Λέαντρο δεν τον αγαπῶ— και λέγοντας αυτό ξανακάρφωσε τα μάτια της στα δικά του— αλλά εγῶ δεν έχω προίκα κ' εκείνος και πλούσιος είναι: και μέλλον λαμπρό έχει. Για κορίτσι χωρίς πεντάρα και μαθημένο, όπως είμαι γῶ, είναι μια τύχη άνέλπιστη, μπορῶ να την διώξω; Αν τουλάχιστο έχτιμούσα το χαραχτήρα του, αλλά τον

Και οι άκρογιαλιές ισάλευαν τους άφρους σαν άστρους γλάρους που σπαρτάριζαν πληγωμένοι στα μαύρα βράχια. Κάποια σύννεφα έφεύγαν κατά τη δῶση ροδισμένα στην άρχή, ύστερα χαλκοτριανταφυλλιά, και στα βάθη του ήρίζοντα ώσαν τη σκουριά του σιδερου από τῆς θάλασσας την άρμη. Το δειλινό έσταμάτησε στα μισόφωτα γύρω στους ελαιώνες, και πέρα στο νησάκι επέρασε το κοράκι που έβλεπα το πρωί από το παράθυρό μου. Τόση θλίψη, τόση θλίψη πάλε με βούρκωνε. Άθήλητα σιγάσαμε. Κάτι ήθελα να σῶ εῖπῶ, και ένιωθα πῶς και σύ το ίδιο πάσχιζες να κάμη, μα σταματήσαμε εκεί, στη δῶση, στα βασιλέματα τ' ουρανού, που χαλνούσε ή πανώριος κόσμος.

Άσυναίσθητα τα χέρια μας άγγίζανε άκκουμπισμένα στην άκρη τῆς ταρατζας, και τα δάχτυλά σου ήρθανε και σφίχτηκαν από τα δικά μου. Άναστενάξεις βαθεία μαζί με το πέρασμα του άγέρα από τα δέντρα. Και είπες.—Τί όμορφα! Τόσο σιγαλά, τόσο βουβά, σά να μη τ' ακούσω, σά να φοβόσυνε μη λυθούνε τα χέρια μας, ή να μη σβύση το όραμά μας.

— Καλησπέρα σας! είπε μια φωνή δειλιασμένη κι' άδύνατη πίσωθε μας.

— Α! φώναξες εῖς ξαφνιασμένη, και γυρίζον-

τας είδαμε το Γιαννη να χαμηλώνη τα μάτια κάτω, με λουλούδια σωρό στα χέρια του κρατώντας. Τα μαύρα του μάτια καρφώθηκαν ύστερα άπάνω μου, και μου είπε:

— Καλωσορίσατε, κύρ Άντρεά.

— Γεια σου Γιαννη, τί γίνεσαι Γιάννη; καλά είσαι;

— Καλά, εύχαριστῶ. Και σε κοίταξε δίνοντάς σου τα λουλούδια, με τα μαύρα του μάτια βουρκωμένα. Ένα μικρό χαμόγελο του σφιγγε τα χείλια σε έκφραση κάποιου πόνου. Στάθηκε λίγο, του είπες τα εύχαριστῶ σου, και σηκώνοντας πάλε σε μένα τα μάτια του, που έλαμπαν τώρα με λυωμένα μέσα δάκρυα

— Θα μείνουμε τώρα δῶ, κύρ Άντρεά;

— Ναί, Γιάννη. Να μῶς φέρνης λουλούδια.

— Δεν έχει γῶρα άγγιρόροδα, είπε και κοίταξε κατά τα βασιλέματα. Κ' ύστερα πρόσθεσε:

— Μά ένα τέτοιο βράδυ πήγαμε... Καλή νύχτα σας!.. Κ' έφυγε τρεχάτος, άλαφιασμένος, στ' άλαφρυά του ξυπόλυτα ποδια. Τ' άκοπα και υπερδεμένα μαύρα του μαλλιά σάλευαν πίσω του, και ή σβέρκος του από την άρμη και τον ήλιο ήταν σαν από βαμένο χάλκωμα. Είχε μια τέτοια θλίψη το πέρασμα του εκεί, είχε μια τέτοια θλίψη. Έστερα

γνωρίζω τόσο λίγο! Αυτό το βάσανο έχουμε μεις, 'Αλέκο, που δε μπορούμε, αφού δεν έχουμε περιουσία, να ζήσουμε μονάχες μας, ανύπαντρες· πρέπει να παντρευτούμε, μ' άλλα λόγια να πουληθούμε σε κάποιον, χωρίς ή καρδιά να λαβαίνει κανένα μέρος σ' αυτή την έλευση κ' εξευτελιστική πουλησιά. 'Εμείς δε, έχουμε το δικαίωμα της 'Αγάπης, σε μας απαγορεύεται το καρδιοχτύπι, μας πρέπει να διώχνουμε τ' όνειρο.

Το πρόσωπό της αυτή τη στιγμή είχε πάρει μεγαλύτερη έκφραση, που ταιριαζε τόσο στο σχήμα της μορφής της, που αυτός ποτέ του δεν την είδε τόσ' όμορφη. Κι αφού αναστέναζε, πρόσθεσε σιγά. — «'Αλλοίμονο! χειρότερ' από χτήνη».

— «'Αλλ' αυτό δεν πρέπει να γίνει», είπε κείνος, τονίζοντας ένεργητικά τὰ λόγια του και κοντοζύγωσε τή νέα με τήν έσωτερική της ψυχής του παραχή ζωγραφισμένη στη στάση, στη μορφή του.

— «Και λοιπόν τί να κάμω; Θ' αφήσω να περάσουν τὰ καλύτερά μου χρόνια κ' έπειτα ποιός με θέλει; ή νομίζεις, πώς είν' εύκολο πράμα σήμερα οι γαμπροί για κορίτσι άπλοικο; ή κόσμος τώρα μονάχα τὸ χρῆμα δοξάζει κι αν έμεις στὰ βάθη της καρδιάς μας κλειούμε κανέναν κρουρό πόθο, ούτε τὸν φαντάζονται. "Αχ, 'Αλέκο, είμαι πολύ δυστυχισμένη!»

Δεν τέλειωσε τήν ύστερη λέξη που άκούμπησε τὸ κεφάλι στὸν ώμο του. 'Η όμορφη μυρωδική που στὰ μαλλιά της είχε χύση—κοκεταρία γυναίκα και αυτό—όταν έτοιμαζόνταν για τὸ χορό, τὸ μελαγχολικό της βλέμμα, τὸ κούνημά της που τὸν έκαμε να γνωρίσει τή χαρὰ της αγαπημένης γυναίκας γυμμένης στὸν ώμο του, χαρὰ ανεπάντητη για κείνον, όλα τὸν είχαν μεθύσει. 'Η δειλία του υποχώρησε κ' ή άγάπη τοῦδωκε θάρρος.

— «'Αχ, 'Ελλη, αν μ' αγαπούσεις, εγὼ σε λυτρεύω! έψιθύρισε με πάθος.

— «Νὰ τὸ πιστέψω; είν' ἀλήθεια;»

— «Είμαι σκλάβος σου. Τόσον καιρὸ σ' αγαπῶ, ἀλλὰ δὲν τολμούσα νὰ πῶ τίποτα, φοβόμουν μὴ χάσω και τήν εὐτυχία νὰ σε ζυγῶν. Είσαι τόσ' όμορφη! και γώ...

— «'Αλέκο, με κάνεις εὐτυχισμένη», και τοῦ χαμογέλασε με γλυκάδα.

Κείνος δὲν ἐτόλμησε παρὰ ν' ἀπιθώση τὰ χεῖλια του στὰ μαλλιά της, ἀλλὰ τόσο κλαφρὰ σὰ μ' εὐλάβεια νὰ φιλοῦσ' ένα κόμισμα.

II

Με τὸ φόρεμ' ἀκόμα τοῦ χοροῦ, αφού έρριξε τὸ πανωφόρι και τὸ σαλάκι της σὲ μιὰ καρέκλα, έτρεξε στῆς μαμάς της τήν κάμαρα. 'Η χαρὰ τοῦ θριάμβου ζωγραφισμένη στη μορφή της.

— «Λοιπόν, μαμά, τὰ κατάφερα».

— «Τί κατάφερες;»

— «Παντρεύομαι με τὸν 'Αλέκο».

— «Με τὸν 'Αλέκο!!!»

— «Με τὰ τρία του εκατομύρια, μαμάκα μου, εἶσ' εὐχαριστημένη;»

— «'Ακούς εκεί! μὰ εἶσαι σωστὸ δαιμόνιο», κι ἀκράτητη ἀπὸ χαρὰ ἀγκάλιαζε τή θυγατέρα της, τὸ θησαυρὸ της. «Και πὼς τὰ κατάφερες; για λέγε».

— «Εὐκόλο πράμμα, τοῦ εἶπα πὼς ὁ Λέαντρος περιμένει τήν ἄδεια μου για νὰ με ζητήσει, και πὼς είμαι δυστυχισμένη νὰ τὸν πάρω, επειδὴ δὲν τὸν αγαπῶ».

— «'Εμεις που κάμαμε ὅ,τι μπορέσαμε για νὰ γίνει αὐτός ὁ γάμος με τὸ Λέαντρο, και που κοντέψε ν' ἀρρωστήσω ἀπὸ τή σκᾶση μου, σαν εἶδα πὼς τίποτα δὲν καταφέρναμε!..»

Εἶχα νοιώσει ἀπὸ καιρὸ που τοῦ ἄρρεσα, ἀλλὰ στὸν ἴδιο καιρὸ μελέτησα και τὸ χαραχτήρα του. Εἶναι τόσο δειλός, που ποτὲ δὲ θ' ἀποφάσιζε νὰ μου μιλήσει κ' εἶσι θὰ περνοῦσε ὁ καιρός, και ποιός ξέρει!.. κι οὔτε ποτὲ θὰ με ζητοῦσε, γιατί φοβάται τήν ἀσκημιά του, και δὲν έχει ἄδικο. 'Απὸ καιρὸ λοιπόν εγὼ εἶχ' ἀρχινήσει τίς ἀψιμαχίες κι ἀπόψε εἶδωσα τήν ὕστερη μάχη. Τ' ἀποτέλεσμα εἶναι, που αὔριο θὰ με ζητήσει στὸν πατέρα, για νὰ μὴν προφτάσει και τοῦ πρωτομιλήσει ὁ Λέαντρος. Λεπτομέρειες, μαμά μου, δε σοῦ λέω, γιατί σεῖς οἱ παλαιές δε νοιώθετε πολλὰ ἀπὸ τή σημερινή ἐποχή· ὅσο πάει και προοδεύουμε. 'Ο Λέαντρος μου χρειάστηκε, και για νὰ μὴν πιστέψῃ ὁ 'Αλέκος που τὸ κάνω για τὸν παρῶ τους, γι' αὐτὸ ὑποχρεώθηκα νὰ πῶ αὐτὴ τή χοντρή ψευτιά».

— «Χά, χά, χά, δὲν είχες παρὰ νὰ διαλέξης; αν ἦτανε για τὰ χρήματα μήπως δὲν έπαιρνες τὸ Λέαντρο; Χαρὰ στὸ θάρρος σου, πὼς μπόρεσες νὰ τὰ πῆς, χωρίς νὰ γελάσεις!»

— «Μὰ για φαντάσου, μαμά, που θὰ σκᾶσουν ἀπὸ ζήλεια ὅλες μου οἱ φιλενάδες!»

— «Και μήπως οἱ μαννάδες τους λιγότερο; Μὰ εἶσαι τρομερή, σωστὸ διαολάκι!»

— «'Οχι, μαμά μου, είμαι μονάχ μναλὸ πραχτικό!»

Καθαδδάτες 3/9/05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Κάποια χρόνια θυμάμαι,
Που τριγύρω μου ἀνθοῦσαν λουλουδία
Ξωτικά—της ψυχῆς μου τραγούδια.—
Κάποια χρόνια φευγάτα λυπάμαι,

Που μ' ἐβλέπαν μονάχο διαβάτη
Σ' ένα κόσμο δικό μου νὰ φτάνω
Γελαστός, με καρδιὰν ἀπ' ἀγάπη γεμάτη
Για ὅ,τι ζεῖ και πεθαίνει ἐδῶ πάνω.

Και μπροστὰ σὲ μιὰ λίμνη εἶχα φτάσει.
Στὰ γαλάζια νερά της—σὰ σ' αἰθέρινη πλάση—
Με λαχάρια τὰ μάτια βυθίζω

Κ' εἶδα—πάλε, ὦ ψυχῆ, τί θυμίζω;—
Κόσμους ἄλλους και ξένους
Φωτεινούς, δίχως φῶς, γελαστούς, πικραμένους.

Τὸ δικό μου δμως κόσμο δὲν εἶδα.
Τὴν ψυχῆ μου τὴν έσφιξε ὁ πόνος,
Μὰ σπαρτάρισε μέσα μου ἡ ἐλπίδα,
Πὼς θὰ φέρει τὸν κόσμο μου ὁ χρόνος.

Και διαβάτης μονάχος ἀκόμη
Με τὸ δάκρυ, που γεννᾶνε μου οἱ τρόμοι,
Σὲ μιὰ στράτα μ' ἀγκάθια στρωμένη
Περπατῶ φορτωμένος στοὺς ὤμους ἐλπίδας σταυρό,
Κι' ἀπ' ἀγάπη γεμάτος για ὅ,τι ζεῖ και πεθαίνει
Τὸ δικό μου τὸν κόσμο γυρεύω νὰ βρῶ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΡΕΤΑΣ

Η ΓΡΙΑ ΚΙ Ο ΔΡΑΚΟΣ

Στὸ φίλο Σ. Καζανόβα

Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ εἶταν ἕνας δράκος· ἕνας δράκος φοβερός, πελώριος, με τρεῖς μεγάλες κεφαλές· ἕνα στοιχειό, νὰ πούμε.

Εἶτανε και μιὰ γριά· μιὰ μάγισσα, παλιὰ γυναίκα, που κ' οἱ γεροντότεροι, σαν εἶτανε παιδιὰ, κ' οἱ παπουλιῆδες τους, κ' οἱ παπούδες τῶν παπούδω τους, τὴ γνωρίσανε τήν ἴδια, πάντα γριά, παμπόγρια, μούμια ἑκατὸ χρόνῶ.

Σταμάτησε λίγο. Σηκώθης κι' ἀναψες τήν κρεμαστή λάμπα με τὸ μαῦρο της σκέπασμα, που και κείνη πενθοῦσε, κ' ἔχυσε ἰλόγυρα μιὰ θαυμπὴ φεῖξη στὰ πράματα.

— Βασιλεύει, ξακολούθησες παλε κοιτάζοντας σὲ μιὰ παλιὰ εἰκόνα κάποιου προγονοῦ σου, που ἐστεκόταν ἐκεῖ μεγαλόπρεπος πολεμιστής, γιομάτος δόξα στὰ μῦτια και στήν κόμη που ξεχειλίλιζε στὸν ὤμο του, βασιλεύει πάντα ἡ στερεμένη της χαρὰ ἐδῶ μέσα, και πεθαίνει πάντα κάτι ἀπὸ κείνο που μας χάρισε ἀπὸ τήν εὐτυχία και τήν κλωσώνη.

'Εκατρες παλε κοντά μου, κ' εἰδειχες πὼς κόμπιαζες νὰ ξακολουθήσης. Σὲ περιμένα. 'Αναείστηκες ζητώντας κάτι ἰλόγυρά σου, και πῆρες ἕνα καθρεφτάκι που ἦταν ἀπάνω στὸ τραπέζι, παλιό, βενετικό. Τὸ βαλες ὀμπρός σου και καθρεφτιζόσουνε τόσο ἀγύρευτα, που φαινόσουνα πὼς εἶχασες τήν παρουσία μου. 'Υστερα σιάζοντας λίγο τὰ μαλλιά σου, και χαμογελώντας πάντα σὰ νὰ βλέπες κάτι στὰ βάθη τοῦ καθρέφτη, μεῦ εἶπες χωρίς νὰ σηκώσης ἀπὸ τὸ γιαλί τὰ μάτια σου.

— 'Εδῶ, ἐδῶ πόσες βολές ἡ νειότη της καθρεφτίστηκε. Νὰ βλέπα, νὰ βλέπα τὰ μάτια της μιὰ βολὰ ἔστωντας και δακρυσιμένα, ὅπως ἦτανε πάντα τὸ στερνὸ καιρὸ τῆς ζωῆς της... Θάνατο γύρευε ἡ

τὸν εἶδαμε νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν εἰλαιῶνα, πίσω ἀπὸ τίς φράχτες, ἀπὸ τὰ βᾶτα κατόπι, και νὰ μὴς κοιτάξῃ ἐκεῖ ἀπὸ τὸν αἰματόχρομο βράχο στη δύση. Κάποιος ἀνθρωπος ἐμαζεύτηκεν ἐκεῖ κοντά. 'Ενας ναύτης φώναξε πέρα στὸ καιὶ κῆρη ή βάρκα, και ἕνα παραδόσκυλο βράβηξε, και τὰ λαχτίσματά του ἔρχόνταν χτυπητὰ ὡς τὸν τοῖχο τῆς παρατάσας. 'Απὸ τὸν κῆπο κάποιες εὐωδιές τῆς στιγμῆς τούτης στη δύση ἐξεψύχαιναν ἀπάνω σου και γύρω μας. Εἶχε μισοσουρπώσει τώρα, και ἡ νυχτερίδα δὲν έπαψε νὰ φτερουγίζει ἀπάνωθε μας. Σοῦ κανε τέτοιο φόβο τὸ μισοπούλι ἐτοῦτο με τήν ἀπονύχτερή του φτεροδεσιά, που κοίταζες στὸ μισόφωτο ἀθέρα με δέιλια. 'Ὅστοςο τὰ σύγνεφα κατακάτου ἐκαιγόνταν κούφια τώρα στὸ καμῖνι και ἡ φωτιά, ἀπὸ τὸ χάλκωμα δὲν ξάναφνε στὸ ἀμόνι, παρὰ ἐλιγισβοῦτανε. 'Ενας χαιρετισμὸς ἐσπερινὸς ἀπὸ τή χυνοπωρινή φωνή έφτασε ὡς τήν ἀκουή μας, και ὁ ἀγέρας κάτου στριφογύρισε τὰ φύλλα, ψηλώθηκε, κ' ἔφυγε κατὰ τήν ἀκρογιαλιά με κολῶνα μπουχὸ και σαοῖδια.

— Πάμε μέσα· φυσάει και λίγο. Εἶπες ἀναστενάζοντας. Στάθηκες ὕστερα και κοιτάξες κατὰ τ' ἀκρογιαλί. 'Ενα καιὶ ἐρχόταν πρίμα. Μιὰ βαρκούλα ἀλάργευε με τὰ κουπιά ψαράδικη.

— Πάμε νὰ σοῦ εἰπῶ για τή μητέρα κάτι που

μου θυμίζει ἐτσι ἐτούτη δὲ ἡ στιγμή...

Και στάθηκες παλε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας που έφερνε στὸ σαλονάκι. 'Υστερα κοιτάζοντας με πικροχαμογέλασες, και ξαφνικά με ρώτησες, σαν ξεχασμένη, σαν ἀραιρευμένη.

— 'Ήσουνα δὴν σαν πῆθανε;

— 'Οχι· μὰ δὲν τὸ θυμάσαι; 'Ήτανε τὸν πρῶτο χρόνο που φυγα για τήν 'Αθήνα.

— Δόλια μητερούλα, εἶπες και μπῆκες μέσα. Σ' ἀκολούθησα. Πήγαμε στήν τραπεζαρία. 'Εκατρες στὸ τραπέζι και γώ σιμά σου.

— 'Αχ τοῦτο τὸ ρολοῖ πὼς πάντα μου ἦταν μιὰ παρηγοριά, μιὰ συντροφιά, εἶπες κοιτάζοντας τὸ μαῦρο, στρογγυλὸ ρολοῖ με τὸν ὠροδείκτη σὰ δάχτυλο που δείχνει πάντα κάτι σημαντικά. Και ὕστερα ξακολούθησες.—Και κείνες τίς ὥρες που πέρασα ὕστερα ἀπὸ τὸ μαρτυρημένο της θάνατο! Τὸ ρυθμικό του σάλεμα και ὁ ἦχος του εἶνε θαμένος μέσα στη σκίψη μου περίπλεκτος ἀρμονικά με τή νεκρα που βασιλεψε στήν ψυχῆ μου! Και σαν τ' ἀκούω τίς ἀτέλειωτες ὥρες τῆς μοναξιάς μου νὰ ρυθμολογῆ τήν πᾶσα ζωή, μου γιομίζει περισσότερο τρυφεράδα και παράπονο τήν ψυχῆ μου. Κιόλο τότες θυμάμαι, κιόλο ποθῶ, κιόλο κυνηγῶ ἀπιαστές εὐτυχίες, που διάθηκαν και δὲν ξαναρχονται.

Καίνο τὸν καιρὸ, οἱ ἀνθρώποι, δὲν εἶχανε μῆτε καλύβια, μῆτε πολιτείες, μῆτε κάστρα γιὰ νὰ κατοικήσουνε. Γυρνοῦσανε ρουμάνια καὶ βουνὰ μαζί μὲ τ' ἄλλα ζῶα δίχως νὰ καταλαβαίνουνε τ' εἶτανε, τί κάνανε καὶ τί θὰ κάνουνε.

Ἰδέα κανὲν δὲν εἶχανε τοῦ κόσμου καὶ τοῦ λογι-
κοῦ τους, τοῦ καιροῦ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ περνᾷ.
Φαγὶ καὶ ὕπνο καὶ παιδογονία.

Ἡ γριά ἢ καημένη πολεμοῦσε κατὶ νὰ τοὺς
μάθει, μὰ ὁ δράκος, τὸ θεριό, δὲν ἔβρινε...

* *

Ὁ δράκος εἶτανε ἄρχοντας τῆς Γῆς. Ἀνθρώποι,
χτήνη, ὄλα, εἶτανε ὑποαχτικὰ του. Ὅλα τρέμανε
καὶ ὑπακούανε στὴ θέλησή του. Κι ἂ μπορούσανε
ἄς κάνανε κι ἄλλοιώτικα. Οἱ τρεῖς οἱ κεφαλὲς ἀ-
γριέθανε ἀντάμα, τρίζανε τὰ σουβλερὰ τὰ δόντια
τους κι ἄλλοίμονο σ' ἐκεῖνο ποῦ θ' ἀντιστεκότανε.

Ἡ κάθε κεφαλὴ εἶχε κ' ἓνα μάτι· ἓνα μάτι
κίτρινο καὶ κόκκινο καὶ μάρθο καὶ μεγάλο σὰν ἓνα
φεγγάρι. Κι ἀπὸ τὸ μάτι εἶτανε ἀνοιχτὸ μέρα καὶ
νύχτα κι ἀστραφτοκοπούσε σὰν φωτιὰ στὸν ἄνεμο.

Καθὼς ποῦ ἓνας κατιπὶ σκεπτότανε, κατὶ ζη-
τούσε νάβρει ἢ νὰ κάμει, χὰπ! ἢ πρώτη τετονό-
τανε καὶ τὸν ἄρπουσε καὶ τὸν ἔχαφτε.

Ἡ δέφτερη, ἢ μεσαικὴ κ' ἢ μεγαλύτερη στρι-
φογυροῦσε ὄλοένα κ' ἔτρωγε τὰ καμωμένα. Ὅτι
ξέφευγε τῆς πρώτης—ποῦ θὰ πεί, κατόρθωνε νὰ
γείνει—νὰ σου κι ἄνοιγε τὸ πηγαδένιο στόμα καὶ
τὸ κατεχώνιαζε.

Ἡ τρίτη, ὅτι τρώγανε οἱ δύο, οἱ ἄλλες, τὰ
ξερνοῦσε ἀνακατεμένα καὶ συντόμια σ' ἓνα λάκκο
δίχως πάτο καὶ τελειωμό.

Κ' εἶται τίποτα δὲν ἔμεινε στὸν κόσμο· μῆτε
γνώση, μῆτε μέλλο, μῆτε παρελθό, μῆτε παρό.

* *

Ὁ δράκος τίποτα στὸν κόσμο δὲ φοβότανε.
Ὅλα τὰ καταπιανότανε καὶ τὰ περιφρονόυσε. Μόνο
ποῦ τῆ γριά τῆ μάγισσα δὲ ζύγωνε. Τὴν κοροϊδεῖ
καὶ τῆ λογαρίαζε κ' παλαθῆ.

Ὅμως κ' ἐκεῖνη, ὅταν ἔκουε ἀπὸ μακρὰ τὸ
δράκο νὰ φυσσομανᾷ καὶ νὰ μουγγρίζει, ὅπου φύγει
φύγει, ἔμπαινε μὲς τῆ σπηλιά της, μὴ θεόρατη
σπηλιά, ποῦ πῆγαινε στὰ καταχθόνια τῆς γῆς καὶ
δὲν ξεμύτιζε.

Τί ἔκανε ἢ γριά, ἢ μάγισσα, μὲς τῆ σπηλιά
της, τὴν πεντάβαθη, δὲν τῶξερε κανένας. Ζούσε μο-

ματιὰ της κοιτάζοντας κίβνια κατὰ τὰ ἀλαργινὰ
πέλαγα, καὶ γύρευε ἀνάπαψη ἢ ψυχὴ της στὰ χλω-
ράμενα γιὰ πάντα καὶ φυλλωμένα δέντρα τῆς ἡσυ-
χίας καὶ τῆς γαλήνης. Ἐζοῦσε δὴ μὲσα καταπο-
σταμένη, καὶ βαργνόμενα ἔτανε πλημμυρισμένη ἢ πνοή
καὶ ὁ στεναγμός της. Λησιμόναγε στερεὰ τὰ βήμα-
τά της ἰδῶ μὲσα, λησιμόναγε τὸ πέρασμά της ἀπὸ
κάθε ζωντανὸ καὶ ἀπὸ κάθε ἄψυχο. Θαρροῦσε πῶς
κινούμενη μὲσα στὰ πράγματα ποῦ ἔζησε δὲν εἶχε
καὶ τῆ δύναμη νὰ τὰ κατέχη ὅπως πρῶτα, καὶ σὰν
ξένη ἐφειρόταν στὴν ἀφαιρέματά της. Πολλὲς βολὲς
ποῦ καθόμαστε ὅπως πάντα ἰδῶ στὴν τραπέζα, τὴν
ἔβλεπα νὰ γιγίζη κάποιες συνηθισμένες τῆς χερο-
καμωσιές, κάποιες δουλειές τῆς μὲ ἀσυνήθιστο τώρα
χέρι. Τὸ κοίταγμα τῆς τὸ ἴδιο σὲ μὰς ἦταν μυστικὸ
τώρα, ταρραμένο, ἀθέλητο. Τὸ χαιδεμά της μὲ τὸ
λόγο, γιομάτο κάποιον φόβο γιὰ μένα, κάποιαν ἀπι-
στία στὸ νοῦ καὶ στὴ σκέψη. Αἰγομίλητη ἀπόγεινε,
ποῦ ἐτρέμαμε στὴ σιωπὴ τοῦ σπιτιοῦ μας μὲς οἱ
ἄλλοι. Ἀλλάξανε σιγὰ σιγὰ καὶ οἱ συνήθειες μας.
Τὰ μάτια της ἐπῆρανε μὴν ὄψη ὀλόγιονη τρυφε-
ράδα, καὶ μαζί δειχνανε τὸ παράπονο ποῦ ἔχουνε τὰ
μάτια τοῦ μισομοῦ. Προμήναγαν κατὶ στὴν ψυχὴ
μου, ὡς ἓνα μακρὸν χωρισμό.

Σταματήσες. Κάτι σὰν λυγμὸς σοῦ κράτησε τῆ

ναχὴ της ἐκεῖ μέσα χρόνια τῶ χρονῶ καὶ εἶχε καὶ
γιὰ συντροφιά της ὅτι ζῶα θῆς, ποντίκια, γάτες,
σκύλους, φίδια, βαθρακοῦς, κροκόδειλους, μαμούδια,
ὄρνια, ψάρια, ὅσα θῆρεται ἢ στερεὰ κ' ἢ θάλασσα, τὸ
χῶμα κι ὁ ἀγέρας, ποῦ τὰ μάζεβε ἓνα ἓνα, τὰ κα-
λόπιανε καὶ τῆπερνε μαζί της.

Ἐνα μόνο ξέρανε ὄλοι, ποῦ δὲν κάθιζε ποτέ
της· ποῦ ἀκούανε χρόνον καιρὸ νὰ διατᾷξει ἐκεῖ μέσα,
νὰ χαρῆθει, νὰ πηδᾷ, νὰ τραγουδᾷ καὶ κάπου κά-
που νὰ μοιρολογᾷ. Καὶ μὴ ἀχλαβοῦ ποῦ εἶχανε
ἀπ' τῆ σπηλιά σὰ νὰ βράζει κάποιον καζάνι· στὴ
φωτιὰ ἢ νὰ δούλεβε κανένα στοιχειωμένο ἀτσιγγα-
ναριό.

Ἀκόμα ξέρανε καὶ τοῦτο· ποῦ ἢ γριά κι ὁ
δράκος δὲν τὰ εἶχανε καλὰ.

* *

Μὴ μὲρα ποῦ ὁ δράκος τρώγοντας καὶ πίνον-
τας ἀποξεχάστηκε καὶ πλάγιασέ στὸν ἴσκιον μὲς
συκιάς—ρουχάλιζε σὰν καταράχτης—τρέχανε τὰ
σαλιὰ του ποτάμι—εἶπανε οἱ ἀνθρώποι:

— Νά! καιρὸς νὰ πᾶμε νὰ μὲς συμβουλέψ' ἢ
γριά τί νὰ κάμουμε.

Καὶ μὴ καὶ δύο τραβήξανε κοπάδια κατὰ τῆ
σπηλιά.

— Γριά! γριά! φωναζάνε. Ἐστρώπωσε. Κοιμᾷ-
ται τὸ θεριό.

— Κοιμᾷται; εἶπε μὴ φωνὴ ἀπὸ τὰ καταχθό-
νια τῆς γῆς. Κοιμᾷται καὶ καθόσαστε;

— Τί νὰ κάμουμε;

— Νὰ χρίσετε ἓνα μεγάλο τοιχογύρι, νὰ κλει-
στεῖτε μέσα. Ἐτσι θὰ σωθῆτε ἀπὸ τὸ θεριό.

— Δὲν ξέρομε. Ὁδήγησέ μας.

— Πάρτε πέτρες· ἴσιες καὶ μεγάλες. Βάλτε
μὴ κοντὰ στὴν ἄλλη κι ἀπὸ πάνω, γύρο γύρο, στὴ
σειρὰ· πλατιά ὅσο μπορεῖτε κι ἀψηλά. Καὶ χιτίζον-
τάς τες μπάτε μέσα Πάρτε καὶ θροφῆς ὅσες μπο-
ρεῖτε. Καὶ τὸ δράκο κλείστε τον ἀπόξω· ν' ἀπομείνει
μὲ τὰ ζῶα στὰ βουνὰ.

Οἱ ἀνθρώποι, μείνανε ἐκστατικοί. Τόσο ἀπλοῦ-
στατα ἓνα πρᾶμα δὲν τὸ ξέρανε.

* *

Ἐμπρὸς λοιπόν! Δουλιὰ. Ἡ γριά τοὺς ἔβλεπε
καὶ τοὺς καμάρωνε ἀπὸ τῆ σπηλιά της.

Σὰν ξύπνησε ὁ δράκος κ' εἶδε ἓναν τοῖχο σὰν
τὸν οὐρανὸ ἀψηλὸ μπροστὰ του, γούρλωσε τὰ μά-
τια, μούγκρισε καὶ τράνταξε ὁ κόσμος.

— Παλιανθρώποι! φώναζε σηκώνοντας τίς κε-

φαλές του πάνω ἀπὸ τὸν τοῖχο. Ποῖος σὰς ἔβαλε
νὰ κάμετε ἀπὸ τὸ κάστρο; Γρήγορα. Μιλήσετε!
— Ἡ γριά! ἢ γριά! ἀποκριθῆκανε μονοφωνίς
μὲ τρόπο οἱ ἀνθρώποι.

— Ἐτσι; μούγκρισε ὁ δράκος ὀργισμένος. Στά-
σου νὰ τῆς δείξω!

Κ' ἐν τῶ ἄμα ρίχτηκε σὰ σίφουνας καὶ σὰν ἀνε-
μοστρόβιλος νὰ φᾷ τῆ γριά.

— Ἐ! δράκο! δράκο! τοῦ εἶπε ἐκεῖνη μπαίνον-
τας μὲς τῆ σπηλιά της. Μὴ σιμόνευς τῆ σπηλιά
μου. Τραβὰ τῆ δουλιὰ σου. Εἶδεμῆ, καημένη μου.
Ἐγὼ σὲ κνω καὶ δὲν ξέρεις τί σοῦ γίνεται.

— Καὶ τί εἶσαι, βρε παλιόγρια ἐσύ; σφύριξε ὁ
δράκος. Καὶ σὺ στοιχεῖο κ' ἐγὼ στοιχεῖο. Ἐβῆ· νὰ
μετρηθοῦμε.

— Τώρα βλέπε; τοῦ ἀπάντησε ἢ γριά.

Καὶ ὄχονος πετᾷ ὄξω ἀπὸ τὴν τρίπα τῆς
σπηλιάς μὴ πυρωμένη σουβλά καὶ τῆ μπηγὴ μὲς
τὸ μάτι τοῦ θεριοῦ.

* *

Ποῖος εἶδε τὸ σεισμό καὶ δὲ φοβήθηκε;

— Ὅχι! οὐρλιασε ὁ δράκος χύνοντας τὸ ἓνα του
τὸ μάτι, τὸ δεξιό, σὰν λίμνη κίμα κατὰ γῆς.

Καὶ μὴ βοή κ' ἓνα κακὸ ποῦ νομίζεις ποῦ εἶ-
τανε κοσμοχαλασία. Ὁ δράκος ἀγριεμένος ἀπ'
τοὺς πόνους, λυσσιασμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ του, μῆτε
τοῖχο, μῆτε ἀνθρώπους, μῆτε ζῶα, μῆτε δένδρα καὶ
βουνὰ ἔβλεπε πᾶ. Γκρεμοῦσε, ξερρίζωνε, χαλνύουσε.
ἔτρωγε καὶ ξερνοῦσε. Καὶ τὸ ξερντό του σκίπαζε
κατακλυσμός τῆ γῆ.

Ἡ γριά πιδεξία ὅμως ἔβρινε τὸ δράκο νὰ κυλιέ-
ται δῶθε κείθε καὶ νὰ καταστρέφει ὡς ποῦ νὰ σιμώ-
σει πάλι στὴ σπηλιά της. Κ' εἶχε καὶ μὴ ἄλλη
σουβλά πυρωμένη ἑτοιμη. Τὴν ὥρα ποῦ ἀντίκρυσε
τῆ δέφτερη τὴν κεφαλὴ, καιρὸ δὲ χχνει καὶ τῆ μπη-
γὴ μὲς τὸ δέφτερο τὸ μάτι του.

Ὁ δράκος τότε τᾶχασε βλότεια. Ἡ κεφαλὴ
ποῦ κοίταζε μπροστὰ, δὲν εἶχε μάτι πᾶ. Ἐκεῖνη
ποῦ χαλνύουσε τὰ γινόμενα τυφλώθηκε. Τί τοῦ ἔ-
μεινε; Ἡ τρίτη· ἄχρηστη.

Ἡ γριά ἐβγήκε ἀπὸ τῆ σπηλιά της καὶ τοῦ εἶπε:

— Δράκο! ὑποτάξου!

Τί μποροῦσε καὶ νὰ κάμει πᾶ ὁ δράκος; Ἐπεσε
στὰ πόδια της, ἀποσταμένος, πονεμένος, φοβισμένος.
σὰ νὰ ἔπεφτε στὸ ἔλεος της καὶ παραδινότανε.

— Μὲ νίκησες, τῆς εἶπε. Ἡ ζωὴ μου, οἱ ἀν-

φωνή. Ὑστερα ζακούλοθησες προσπαθώντας νὰ κρα-
τήσης τὸ δάκρυ ποῦ βούρκασε τὰ μάτια σου, γουρ-
λώνοντάς τα, νὰ λυώση, νὰ σβύση μέσα τους, καὶ
νὰ μὴ τρέξη. «Ἐνα μολύβι ἀναλωτὸ εἶνε ὡς ἄν
λίμνη στὴ θέμησή μου, βαθὺς καθρέφτης ἔβλεπτος
ἢ ζωὴ της, καὶ μέσα του μονάχα βλέπω νὰ βασι-
λεύῃ ἢ θλίψη της καὶ τὸ μυστικὸ της παράπονο.
Θαμπάδα. Τώρα πάλι ἐσύ τὸν ἔφερες ὀμπρὸς μου,
καὶ ἢ Μοῖρα ξανανειώνει τὸν πόθο ποῦ ἐλαχτάρησε
σὰν λαθωμένο χελιδόνι στὰ νεκρὰ νερὰ τῆς λησιμο-
νίας. Κάθεσαι δὴ, σιμά μου, κι' ὡστόσο σὲ βλέπω
μέσα στοῦ καιροῦ τὰ παλαιὰ δάση νὰ διαβαίνης,
καὶ νὰ τραγουδᾷς κάποιον τραγοῦδιον. Ἄς τ' ἀκούσω
τὰ θλιμένα τραγοῦδια σὲ λόγια σμιχτὰ μὲ τὸ κλά-
μα της, κι' ἄς σιωπᾷ γιὰ πάντα τῆς νεότης μας
ἢ ἱστορία...» Ἐκλαιγες τότε. Ἐνα μαντηλάκι ἔφε-
ρες στὰ χεῖλάκια σου, καὶ τὸ δάγκασες νὰ σφίξῃς
ἐκεῖ τοὺς λυγμούς. Θυμήθηκα τὸ μαντηλάκι σου σ'
ἀκρογιάλι. Σ' εἶδα γιὰ μὴ στιγμὴ τὴν ἴδια, ὅπως
τότες, παιδοῦλα, ποῦ ζᾶτρεςες στὰ χαλίκια, ποῦ
ἔρηνες πετροῦλα στὰ νερὰ νὰ σβύσης τὴν ὄψη σου
ποῦ καθρεφτιζότανε μέσα. Καὶ μὴ φάνηκε πῶς τὰ
δάκρυά σου τότε ἀν ἐπέφτανε στὸν καθρέφτη θὰ
τονε ραγίζανε, ὅπως ἢ πετροῦλα τότες τὰ νερὰ.

— Παιδοῦλα ἐσύ, σοῦ εἶπα καὶ τώρα, ἐσύ ποῦ

μοῦ κελαιδῆσες τὸν πρῶτο σκοπὸ τῆς ζωῆς μέσα στὰ
στίβια. Παιδοῦλα πάντα γιὰ μένα, πῆς μου κι' ἀκῶ,
πῆς μου καὶ ζῶ.

Ἐτοῦτα τὰ λόγια σοῦ εἶπα, πολυπικραμένη μου
καὶ σὺ ἐσκουπίζεις τὰ δάκρυα θέλοντας νὰ σιωπᾷς
γιὰ λίγο τὴν κλαψὰ τῆς ψυχῆς σου. Κι' ἀρχίνησες·

«Τί τρικυμία κείνο τὸ βράδυ. Ἡ θαλασσινὴ
τρομπητὰ σάλπιζε στὰ τετραπέρατα θαρροῦσε τῆ
φωνῆ της. Ἐνας γὸς τοῦ ἀγέρας ἀπάντωνε, καὶ
μέσα στὴ βουή κατὶ σὰν καμπανα ἀγροικήθηκε ἄ-
ρηκὰ καὶ ποῦ νὰ ἤχητε. Θαρροῦσε πῶς ἐρήμωνε ὁ
τόπος σὲ χαμὸ καὶ συντέλεια. Σμιχτὲς φωνὲς κλα-
βοκῆρῆδωνε, μὲ βροντὲς μαζί, ἐλυώνανε στὰ ἀγέρια
καὶ στὰ κίματα. ποῦ ἐτάρραζαν τῆ γῆς καὶ σειοῦ-
σανε συδέμελο τὸ σπῆτι μας. Καθόμαστε καὶ τότες
στὴν τραπέζα. Ἡ μητέρα ἀκκοῦμπησε τὰ χεῖρα
της στὸ τραπέζι, ἔρηνε τὸ βιβλίον ποῦ διάβαζε, καὶ
σταυροκοπήθηκε. Σὺγκαιρα μὲς τὰ παιδιὰ τῆ μι-
μηθήκαμε. Ὑστερα ἀκρομασθήκαμε. Σηκώθηκε, ἔκα-
με λίγα βήματα ἄσκοπα, καὶ σίμωσε στὸ παράθυρο.
Πίσω ἀπὸ τὸ μπλάβο παραπέτασμα, ὅπως ἔπεφτε
τὸ φῶς τῆς λάμπας στὰ τζάμια, τὴν εἶδα μέσα στὰ
γιαλιά, ποῦ σκούπιζε κρυφὰ τὰ μάτια της. Ὅταν
ἐγύρισε καταμὰς, δὲν ἐσήκωσα οὔτε μὴ στιγμὴ τὰ
μάτια μου ἀπάνου της, γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαστῶ νὰ

θρῶπι, καὶ ἡ κόσμος τοῦ ἀνήκουε. Ἄν θέλεις ἀπό-
τωσέ με.

—Τὴ ζωὴ σου, δράκο, εἶπε ἡ γριὰ, δὲν μπορῶ
νὰ τὴν ἀγγίξω. Ἐκεῖνος που μὰς ἔκαμε μὰς ἔβαλε
στὸν κόσμο γιὰ νὰ ζοῦμε γιὰ τὸν κόσμο. Μέσα στὰ
κατὰβάθα τῆς γῆς μὲ εἶχε τώρα χρόνια καὶ μὲ μά-
θαινε γιὰ νὰ σὲ πολεμῶ. Μὲ μαθε πολλὰ μὰ ἀκόμα
ἔχω περισσότερα νὰ μάθω. Ὡς τὰ τώρα μὲ ἐμπό-
διζες ἐσύ. Εἰς τὸ ἐξῆς, τώρα που τὴ φλώσα τὰ δὺς
σου μάτια, εἶμαι λείπερη νὰ ἐργασθῶ. Σοῦ πῆρα τὸ
παρὸ δικό μου καὶ τὸ μέλλο. Ὅσο γιὰ τὸ παρελθὸ
εἶσαι ἀνίκανος νὰ μοῦ τὸ καταστρέψεις πιά. Μ'
ἀφτὰ τὰ τρία ἐγὼ πῶ μπροστά. Μοῦ εἶναι ἀδιά-
φορο ἂν ζεῖς γιὰ πέθανες. Σήκω περπάτησε.

Ἐὸ δράκος ὁ ταλαίπωρος ἀπόρησε.

- Ἔτσι στράβος; τῆς εἶπε.
- Ἔτσι πρέπει νὰ εἶσαι, τοῦ ἀπάντησε ἡ γριὰ.
- Καὶ ποιά εἶσαι σὺ λοιπόν; ἀρώτησε.
- Ἡ Γνώση, ἀποκρίθηκε ἡ γριὰ.
- Κ' ἐγὼ τί εἶμαι;
- Ἡ Ἀμάθεια.

Ἄπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ἀρχίζει ἡ ζωὴ που ζέ-
ρουμε...

Εἰκοσαεὶς τοῦ Ἀπριλίου 1905.

ΧΑΧΑΡΙΑΣ ΦΥΤΙΑΗΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

- το ἓνα, κ' ἓνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιούντα
στὰ γραφεῖα μὰς τὰς ἀκόλουθα βιβλία:
- Τοῦ **Ψυχῶν** «Ταξίδι» καὶ «Ὀνειρο τοῦ
Γιαννίρη».
- Τοῦ **Πάλλη** «Ἥλιος καὶ φεγγάρι».
- Τοῦ **Φωτιάδη** τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ
ἐκπαιδευτικὴ μὰς ἀναγέννηση».
- Τοῦ **Ἐδθαλιώτη** «Ἱστορία τῆς Ῥωμισσίνης»
καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκολακας κλπ.»
- Τοῦ **Φιλίντα** Γραμματικὴ τῆς Ῥωμῆικης
γλωσσας (μέρ. Α').
- Τοῦ **Δόγγου** «Ἄδωνας καὶ Χλόη» (χαρτοδε-
μένο) μεταφρ. Ἡλ. Βουτιερῆδη.
- Τοῦ **Σοφοκλεῖ** Αἴκας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σί-
δερη
- Τοῦ **Χ. Ἀντροιάδη** «Ὁ Μίγ' Ἀλέξανδρος».
- Τοῦ **Κ. Πασιγιάννη** «Μοσικίς» (Δηγήματα
50 λεπτὰ).
- Ἡ **ΛΙΑΔΑ**, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ
Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 τὸ ἐξωτερικὸ.

τὴ ρωτῆσω γιατί κλαίει. Σὰ νὰ ἐμάντευα κάτι συ-
φορικὸ που ἐπλάκωνε τὸ σπῆτι μὰς, κ' ἔτρεψε ἡ
ψυχὴ μου νὰ τὸ ξεμολογήσω. Μέσα μου κοίτοταν ἡ
ἀπόκριση γιομάτη ἀνατριχίλλες. Τὸ φῶς τῆς λάμπας
ἐπαίξε τώρα πέρα δῶθεξ. Ἡ μητέρα ἦρθε καὶ μισά-
νοιξε τὸ παράθυρο. Μιὰ ριπισιὰ που ἀγέρα μὰς φύ-
σηξε. Τρομάρα μὰς, καὶ ἡ καρδούλα μὰς χτύπαγε
σάν σπαρταριστὸ πουλάκι, που τὸ δεῖς τὸ βροχοχά-
λαζο.

- Θεανῶ, μοῦ εἶπε ἡ μητέρα κλείνοντας τὸ
παραθυρόφυλλο, ἀκούς παιδάκι μου φωνές; ἡ τάχα
θα εἶνε ὁ ἀγέρας καὶ τὰ κύματα;
- Ὅχι μητέρα, ὁ ἀγέρας εἶνε στὰ παραθύρια
τοῦ κάτου σπιτιοῦ, που θὰ εἶνε ἀνοιχτά.
- Ἀνοιχτά, μοῦ ἀποκρίθηκε κοιτάζοντας με
κατάματα, που ἔνοιωσα νὰ βούλιαζε στὰ μάτια μου
ἡ σφοδρά ἀπὸ κείνα τὰ μάτια τῆς, ἔτσι γιὰ ὦρα
κρατώντας τὰ καρφωμένα ἀπανου μου, ὀλακκερα, ὀλο-
γούρωλα ἀπὸ φρίκη, σὰ νὰ βλεπε ὀμπρὸς τῆς τὸ
ἀπέραστο πεντάπυκνο σκοτάδι. Ἐμαζεύτηκα στὴ
θέση μου καὶ χαμήλωσα στὸ τραπέζι τὰ μάτια, βλέ-
ποντας στὸ κεντρὸ τραπεζομάντηλο, τὸ παλιό, μὲ
τοὺς καθαλάρηδες καὶ τὰ πουλάκια που πετοῦν στὸν
ἀγέρα. Ἐάφνου σάν φτεροκοπήματα ἀκούστηκαν
κάποιοι ἦχοι γύρω στὸ σπῆτι, κάτι σὰ νὰ ἀνέβαι-

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτε-
ρικὸ φρ. 10
20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κισόκια τῆς Πλατείας Συν-
τάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν,
Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ
ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπω-
λεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια),
στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιά: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ, ὁδ. Βου-
βουλῆνας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τροχίμπα.

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς
χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΚΑΠΙΟΣ

κύριος Α. Καλότυχος, μὰς εἶπαν, εἶναι ἀνώ-
τερος ὑπάλληλος στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παι-
δείας. Ὁ κύριος αὐτός, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰχε
μάρμαρα ὄχι στὴν Κορόνη ἀλλὰ στὰ Λαγκά-
δια, τὸ μακαρίτη Ντεληγιάννη, κάνει δ,τι θέ-
λει μέσα στὸ Ὑπουργεῖο μ' ἄλλα λόγια, γρά-
φει πέντε ἔγγραφα τὸ χρόνο, ἔτσι γιὰ τὰ μά-
τια, καὶ χιλιάδες γράμματα—αὐτὰ ὄχι γιὰ τὰ
μάτια—στοὺς διάφορους δασκάλους συσταίνον-
τας τὰ διδαχτικὰ βιβλία τοῦ Κ. Καλότυχου
καὶ τοῦ Ἡλία Καλότυχου. Τὰ βιβλία αὐτὰ
εἶναι δικὰ του, γιατί ὁ Κ. Καλότυχος, ὁ πα-
τέρας του, δικαστικὸς κλητήρας στὸν Πόργο,
δὲν ἀδειάζει νὰ γράφει διδαχτικὰ βιβλία, κ' ὁ
Ἡλίας Καλότυχος, ἀδελφός του, σπετσέρης
στὸ Κάιρο, ἔχει πεθάνει δῶ καὶ δνὸ χρόνια
κ' ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ στείλει ὁ ἄμοιρος στὸ
διαγωνισμὸ διδαχτικὰ βιβλία καὶ νὰ ἀργου-
θοῦν.

νὰν ἀνάερα πόδια κάποιες σκαλωσιές, καὶ νὰ σκαρ-
φάλωναν στὴ σκεπή. Ὑστερα κάποιε σφυριχτὰ μέ-
σα στὴ γῆς που ἐβούλιαζεν ἡ μπόρα, κ' ὁ ἀγέρας
τὰ κομάτιασε, τὰ κύλας σὲ χίλιες φλογέρες καλα-
μένιες στὰ παραθύρια μὰς ὁ ἀγέρας που φευγε στὰ
βράχια καὶ στὴς ξέρες, καὶ στ' ἀροκόπουα κύματα
σαλαχώντας τὰ μάθρα του τ' ἄπια που χρεμετίζαν
πνιχτά, μέσα στὴς ὄγγες τοὺς στράτες. Ἡ μητέρα
γρεβύντας μὰς νὰ τὴν ἀλουθῆσουμε πῆγε στὸ κονο-
στάσι. Τὰ γόνατά μὰς λυγίζανε, κ' ἔνοιωθα στὴν
ψυχὴ μου μυστικὴ μιὰ ροβέρα. Τότες σάν τσακισμα-
τα δεντρῶνε στὰ δάση ἀκούστηκαν, ἀντιτριζανε,
ρέκαζαν στὸ ἀρογιάλι μὲ τοὺς βράχους. Φωνές σύ-
σμηχτες σὲ ρούφουλες ἀντηχῆσανε στὸ χαλασμὸ, κού-
φιος, τρομαχτικῆς. Προσευκόμαστε. Κάνανε γονα-
τιστῆς. Ἐαφρικὰ ἔκουσα τὸ λαχάνιασμα τῆς μητέ-
ρας στ' αὐτὴ μου γλήγορα καὶ ξεψυχιστικὸ, καὶ μοῦ
εἶπε σιγά, σάν ἀπὸ μέσα ἀπὸ ταφόπετρα, γιὰ νὰ
μὴν ἀκούσουνε τ' ἀδερφάκια μου.

- Πήγαμε στὴν κάμαρα νὰποκοιμήσης τ' ἀδέρ-
φια σου καὶ γύρισε στὴν τραπεζαρία.
- Πῆρα ἀμέσως σάν τελειώσαμε τὴν προσευκὴ μὰς
τ' ἀδέρφια μου, καὶ πήγαμε στὴν κρεβατοκάμαρα.
Πάσισα καὶ τ' ἀποκοιμήσα μὲ κάποιε παραμῦθι.
Ἡ θεία Ζωούλα κοιμόταν στὴ σοφίτα, κοπιασμένη

Ὁ κ. Α. Καλότυχος λοιπόν, σάν ἔξυπνος
Ῥωμῆος που εἶναι, καταδομιέεται τόσο μαστο-
ρικὰ τὸ νόμο που δὲν ἐπιτρέπει σὲ ὑπάλλη-
λους τοῦ Ὑπουργείου νὰ τυπώνουν καὶ νὰ
πωλῶνε διδαχτικὰ βιβλία. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη
φορὰ που γίνεται αὐτὴ ἡ μερομπατιά. Ἡ
«Ἐστία» τῆς περασμένης Παρασκευῆς κα-
τάγγειλε ἄλλη παρόμοια, κ' ὁ «Νουμᾶς» δῶ
καὶ τρία χρόνια, στὰ πρῶτα πρῶτα φύλλα του,
ἔσεκέπασε κάποιον ἄλλον ὑπάλληλον τοῦ Ὑ-
πουργείου που τόπωνε καὶ πουλοῦσε δικὰ του
διδαχτικὰ βιβλία μὲ τὸνομα κάποιου συγγενῆ
του—ὁ Ἡλίας Πετρούλιας δηλ. ὑπάλληλος στὸ
Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας (θαρροῦμε πὼς
εἶναι ἀκόμα) μὲ τὸνομα τοῦ Π. Πετρούλια
μπαζάλη στὸ Ἐργαστοεργο τῆς Θήβας (θαρ-
ροῦμε πὼς τὰ βιβλία τοῦ λογίου μπαζάλη
πουλιούνται ἀκόμα).

Σχόλια δὲ χρειάζονται, μὰ καὶ δὲν ὀφε-
λιῶνε. Γράφουμε μοναχὰ ὅση μὲς εἶπε ὁ διευ-
θυντῆς τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας» που
μὰς κατάγγειλε αὐτὴ τὴν μερομπατιά καὶ σὰς
καλονυχτίζουμε. Τὸ συμπέρασμα λοιπόν τὸ κά-
νει ὁ κ. Κολάρος:

— Ἐμεῖς πουχουμε τὰ βιβλιοπωλεῖα πλε-
ρόνουμε φόρους, ροζῖα, ἐπιτήδευμα, ὑπαλλή-
λους, τόσα χρήματα γιὰ τὴν ὑπόμνη βιβλίων, κ'
ὅμως ἡ Πολιτεία πουχὲι καθῆκο νὰ μὰς προσ-
τατέψει, μὲς πολεμάει ἄσασσμένα μὲ τοὺς ὑ-
παλλήλους τῆς.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ἂν τόχει
νὰν τὰ διαβάσει αὐτὰ που γράφουμε, θὰ βα-
σταίει τὴν κοιλιά του ἀπὸ τὰ γέλια που βρό-
σκονται ἀπόστοι ἀνθρώποι νὰ ζητᾶνε στὸ
Ῥωμαῖκο φύλλον αὐτ' ἄγερα.

ΚΑΘΕ

νόμος Ῥωμαῖκὸς ἀφῆνε πάντα κ' ἓνα παραθυράκι
γιὰ νὰ μπαίνει ἀπ' αὐτὸ ἡ παρανομία. Μεγάλη
κλίθεια καὶ παλιὰ που τὴ θυμηθήκαμε προχτές ἀ-
κούγοντας ἓνα Ῥωμῆὸ ὑπάλληλο νὰ καταστρώνει
ἐπιθετικὸ σκέδιο κατὰ τοῦ Κεντρικοῦ ταμείου.

Ἡ κουβέντα εἶπανε γιὰ τὸν καινούριον νόμο που
ἀνέβαινε τὰ χρόνια τῆς συντάξης κ' εἶπε ὁ ὑπκλ-
λητος:

— Ἐγὼ σταν ἔβηκα ὑπάλληλος, ἔκανα, νὰ
πεῖς, συβόλαιο μὲ τὸ Δημόσιο νὰ δουλέψω εἴκοσι
χρόνια καὶ νὰ πάρω ὕστερα τὴ συντάξή μου: τώρα
τὸ Δημόσιο καταπαταεῖ τὸ συβόλαιο του καὶ μὲ

ἀπὸ τῆς ἡμέρας τὸν κῆματο, καὶ τίς δουλειές του
σπιτιοῦ. Ἐγύρισα στὴν τραπεζαρία καὶ βρήκα μισο-
κλαπημένη τὴ μητέρα μου. Τὴ θλίψα τῆς ἔνοιωθα,
μὰ κάτι μοῦ κραζε μέσα μου πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ τὴ
ρωτήσω τὴν ἀφορμῆ. Ἐλεγα πάντα μὲ τὸ στοχασμὸ
μου πὼς θὰ τὴ μάθω γλήγορα μοναχὴ μου. Ἐση-
κωσε τὰ μάτια τῆς ὄγκᾳ καταπάνω μου, ἔτρεμνα-
στέναξε περίλυπη, καὶ πέρνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι
μου εἶπε σιγά, καὶ μὲ τρεμουλιασμένη ἀπὸ συγκί-
νηση φωνή:

- Ἀλθεῖς, τὰ παραθύρια τοῦ κάτου σπιτιοῦ
εἶνε θεάνοιχτα ἀπόψε. Ἀκὼ που σφυρίζε ὁ ἀγέρας
μέσα τους καὶ χτυπάνε. Θέ μου, καὶ νὰξέρες πὼς
κεῖ μέσα εἶνε τόρα κείνος που κάθηται... Εἶνε και-
ρὸς τόρα που δὲ θέλει νὰ μὰς ἰδῆ, καὶ οὔτε νὰ μὰς
μιλήσῃ... Παιδί μου ἐπὶ ἀθῶο, δὲν πρέπει νὰ μάθης
τὴν ἱστορία που μὲ μαρτυρεῖ... Ὡστόσο πρέπει νὰ
ξέρης πὼς εἶμαι δυστυχισμένη ἀπὸ σένα...»
- Λέγοντας τὰ στεγνὰ ἐτοῦτα λόγια βούρκωσαν
τὰ μάτια τῆς, τρέξανε στὰ μάγουλά τῆς τὰ χλωμά
δάκρυα στρογγυλά, ὀλόγιμα μ' ἀγκάλιασε, μὲ σφι-
ξε, μὲ φίλησε γλυκά, χύνοντας στὸ κεφάλι μου ὀλό-
γυρα δάκρυα, ἀγγίζοντας ὄλο μου τὸ κορμί μὲ τὰ
χέρια τῆς, καὶ χαϊδεύοντας τὰ μαλλιά μου, που τὰ
χαίροταν πάντα καὶ τὰ καμάρωνε. Κ' ὕστερα πάλι

θέλει υπάλληλο για όλη μου τη ζωή. Να λοιπόν τί θα κάνω. Ότα συμπληρώσω τα είκοσι μου χρόνια θα πασάσω να βρω τρόπο να με πάρουν. Αμέσως κουντίζω μια άγωγή κατά του Δημοσίου, του φέρνω αυτό το λογικώτατο και νομικώτατο επιχείρημα, βάζω και τίποτα μέσα και κερδίζω τη δίκη, κι εγώ δε βαριέται ως βουρλίζεται ο Ράλλης με τους νόμους του.

Τα «νομικώτατο» και τα παντοδύναμα «μέσα» είναι τα περίφημα παραθυράκια του κάθε νόμου, που λέγαμε. Μά ο Ρωμύς, κι εγώ δεν έχω παραθύρα ο νόμος, είναι ικανός να τον ανοίξει. Σ' αυτή τη δουλιά είναι πρωτομάστορας, και κανένας δεν του βγαίνει.

ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

στις έπαρχίες άρχισαν να κουνιούνται και να δείχνουν κάποια σημάδια ζωής, αφού ο καινούριος εκπαιδευτικός νόμος έπεσε πάνω τους σαν λεπίδα κερμανιόλας. Από όσα δημοσιεύονται στις εφημερίδες, φαίνεται οι δασκάλοι δε θάφήσουν να σφαγούνε σαν τάρνια. Καλό κι αυτό και να που γίνεται, ότι εύχρηθήκαμε στο περασμένο φύλλο. Μόνο σά ζωντανέφουνε θάρχισαν να λογαριάζονται.

Ευτυχώς το ζωντανέμα άρχισε να γλυκοφαίνεται και κείνες οι «μυστικές απόφασεις», που γράφουν οι εφημερίδες, κάτι καλό μας κάνουνε να ελπίζουμε. Ας κοιτάξουν τί γίνεται σήμερα στο Άρσάκειο τρεις άδειανές θέσες τις ζητάνε διακόσες σαράντα δασκάλες που πεταχτήκανε στους δρόμους με τον καινούριο νόμο του Ράλλη. Τα ίδια ες περιμένουνε μεθούριο και για λόγου τους. Η πυρκαγιά άναψε στο σπίτι του γείτονα; Περιμένε την και στο δικό σου.

ΣΥΓΚΙΝΗΘΗΚΑΝΕ

λέει, οι γραμματισμοφιλοί (χμ! λέξη κι αυτή μια φορά!) για τα καινούρια γραμματισμοφιλοί που βγαλε το Θέρισσο, κι απ' όλα τα μέρη της γής ζητάνε τη σειρά τους. Οι «Αθήναι» μάλιστα, με το γνωστό πατριωτισμό τους, αναλάθαν να προμηθεύουν τέτια, δίχως κανένα κέρδος, και τρεχάτε να προφτάξετε, γιατί τυπωθήκανε λίγα κι όσο πάνε σώνονται.

Νά λοιπόν που το Θέρισσο έκανε κ' ένα καλό, να συγκινήσει τους γραμματισμοφίλους. Πρέπει όμως άμείσως να τυπώσει και κάρτ-παστάλια για

να μην άφήσει παραπονεμένους και τους καρποσολιοφίλους, με το συμπάθειο. Κ' έτσι το καλό γίνεται τέλειο, εζόν πιά από το μεγάλο καλό που χάρισε στο έθνος το γραμματισμοφίλο πιά τώρα Θέρισσο.

ΤΟ ΚΑΚΟ

που γίνεται στις εφημερίδες, μια βδομάδα τώρα, για την παραγγελιά των αντιτορπιλικών, έχει κάποιο λόγο, μας λέει η «Εστία», όχι και τόσο... αντιτορπιλικόν. Μερικοί αξιωματικοί του ναυτικού μας ενδιαφέρουνται για μερικά έργοστάσια που παραγκωνιστήκανε και να ο λόγο, που χαλνούνε τον κόσμο.

Η «Εστία» λέει κι άλλο φοβερίζει: πως εδεν πάνουν οι άδικολόγητες φωνές, θα ξεσκεπάσει κάτι μυστικά που ξέρει και που θάναγκάσουν τους φωνακλαδες να βουθαθούνε. Μά γιατί φοβερίζει και δεν το κάνει; Δι νομίζει πως έχει υποχρέωση, αφού ξέρει κάτι, να φωτίσει τον κόσμο που κοροιδεύεται τόσο άδιάντροπα; Πώς εδούβαν ο κ. Αναστασίου όλους τους ύβριστές και συκοφάντες του με την πειστικιά και παληκαρήσια διατριβή του που δημοσίεψε στο «Άστν» της Τετράδης;

Με τα «κάτι ξέρω και κάτι θά πώ» δε βγαίνει τίποτα. Ό,τι ξέρεις, πρέπει να χεις και την παληκαρήν να το λές. Έτσι μοναχά γίνεται δουλιά.

ΜΙΑ

υπερλογικώτατη εφημερίδα της Ηόλης, η «Κωνσταντινούπολης» (Τρίτη, 6 Σεπτεμβρίου 1905, σελ. 1) αναφέρνοντας κάτι γνωστικά λόγια του Κλαρετ για μερικά άσμενα και πορνογραφικά φραντζέζικα βιβλία, ρήχνεται: με λύσσα στους δημοτικιστάδες που «δεν περιορίζονται εις τον εκχυδαισμόν της γλώσσης, μωρέ μάτια μου! αλλά τείνουν να εκφασίλωσι και πασαν αισθητικόν εν τη φιλολογία και να εκπορεύσασιν πέν το σεμνόν και ήθικόν». Έτσι αρχίζει το άρθρο, και τελιώνει έτσι. «Και εν τούτοις οι μορφωμανείς της μαλλιαρσύνης εθεώρησαν ως δόξαν να μετοχετεύσασιν εις την άγνήν ελληνικόν κοινωνίαν τον αυτόν βόρβορον».

Καινοθέστατη συκοφαντία αυτό, γιατί ες μας αναφέρει έναν από μας που έγραψε η μετάφρασε πορνογραφικό βιβλίο. Όλα δικά τους είναι, και δεν τους τα ζηλέσαμε. Δικοί τους ακόμα είναι κι ο

Σουρής που μετάφρασε τις «Νεφέλες» κι ο Κουρούσης που μετάφρασε τις «Εκκλησιαστικές». Γιατί λοιπόν να μας τους φορτώνουνε στις ράχες μας;

Χωρίς να κάνουμε το σεμνότυφο βεβαιώνουμε τους καρτούφους και συκοφάντες της «Κωνσταντινούπολης» πως προχτές ακόμα ο Βαυτιεριδής κατατιάστηκε να μεταφράσει το «Συμπόσιο» του Λουκιανού για το «Νουμά» κι αναγκάστηκε να τον παρατήσει στη μέση, για μερικές κάπως λούτερες φράσες, εν και η έξυπνη αίσχρότητα του Λουκιανού μπροστά στη χοντροκομμένη αίσχρότητα και μάκιστα τη μεταφρασμένη του Άριστοφάνη είναι Βαγγέλιο.

ΝΕΤΖΙΜΠΕ

(Η αρχή του στο περασμένο φύλλο)

Β Π Ρ Α Ξ Η

(Η σκηνή παρασταίνει οσία πλούσια στολισμένη στο σπίτι του Ταχήρ-Άμπάζη)

ΣΚΗΝΗ Ι.

ΤΑΧΗΡ-ΑΜΠΑΖΗΣ

(Συλλογιόμενος και άνησυχος)

Τι θα ξεπάση άραγε στην κεφαλή μου; ο φόβος να με πλακώη άρχισε και ο Πασσάς μου εφάνη σήμερα πιο άνησυχος, πιο σκοτεινός σαν σφέγγα. Δεν πέν καλά τα πράματα, και το λαμπρό τ' Ά- [στέρνι του Γέρου του Τεπελενλή ες να τραβήη στη δύση! Κλεισμένο τόχει το Θεριό ο τρομερός Χουρσίτης και τ' άμετρα τ' άσκέρια του θα μπουν ταχιά στην [πόλη. Και το χειρότερο, ο Πασσάς ες ναλλάξε, κι ο [νούς του σε υποψίες χάνεται, αφού κ' έμας τους φίλους —έμένα τον Ταχήρη του— δε φαίνεται να μ' έχη στην πρώτη την αγάπη του! Τι άραγε να τρέχη! Ίσως θα ξέρη να μας πη ο Βεσιάρης κάτι γι' αυτό κ' εγώ τον φώναζα. Ά! νατος. (Μπαίνει ο Βεσιάρης) Τι χαμπάρια;

σαν συνήρθε λίγο ξακολούθησε, λέγοντάς μου να κάτσω σιγά της, και τα λόγια της σιγά και μυστικά μου γιομίζανε φρίκη το είναι μου, και μου φέρνανε σά σε όνειρο ετούτη τη νύχτα.

— Πάμε, παιδί μου, στο κχτου σπίτι... Μη σκιαχτής καθόλου... Να φτάσουμε στην πόρτα μονάχα να μπορέσω να πάρω δύναμη να φτάσουμε ως με την πόρτα. Σάν ζυγώσουμε χτυπάς επύ σιγά με το χεράκι σου, και σαν ακούσης τη φωνή του πατέρα σου μην τρομάξεις.

— Ό πα...

— Σώπα, σώπαινε, μου είπε βάνοντας το δάχτυλό της στα χείλια της, και μη άφίνοντάς με να τη ρωτήξω. Έτρεμα ούλη από λαχταρα, από φρίκη, και δεν ήμπορούνα να σταθώ. Το σανά μου έτρεμούλιζε όπως με το βαρύ κρύο, σαν επήγαινα στο σχολειό.

Ύστερα σηκώθηκε, έτσι μεγαλόπρεπη όπως ήτανε, πήγαμε στην κάμαρά της πρώτα, φόρεσε τη βελουδένια της δλόμαυρη φορεσιά, που της είχε φερμένα από τη Μασσαλία ο πατέρας, και πιάνοντάς με από το χέρι μου είπε πάλε σιγά.

— Πάμε σιγά να μη μας νουέσουνε τα παιδιά... Κατάλαβε τί σου είπα;

— Ναι, είπα μέσα μου, κουνιάντας κατακάτου

το κεφάλι.

Κατεβήκαμε τη σκάλα, περάσαμε τους μεγάλους διάδρομους του παλαιού ετούτου σπιτιού, σκοτεινούς και λίγο όγρους, και ύστερα από μια κάμαρα τρισκόταδη, που σκοντάψαμε σε παλιούς σκελετούς από έπιπλα του σπιτιού, φτάσαμε στην πόρτα που οδηγεί στην κάμαρα του πατέρα μου, όπως καταλάβα ύστερα.

Φτάσαμε και σταθήκαμε εκεί σιγαλοπατώντας. Όξω χάλαγε ο θεός τον κόσμο. Η μητέρα χαμήλωσε και μου είπε σιγά στ' αυτί. — Χτύπα σιγαλά τρεις φορές. Στην αρχή δεν τρόμησα, μά πιάνοντας τη μητέρα από το φουστάνι, πήρα θάρετα, σήκωσα τ' άλλο μου χέρι και χτύπησα με άνοιχτή την απάλαμη τρεις βολές.

Καμιά απάντηση, τιμουδιά. Μόνο ο άγέρας σφύριζε όξω, και κάποιος ασβέστης έπεσε από τους θόλους, και μας πιαγύρισε.

— Χτύπα πάλε σιγά, μου λέει.

Ξαναχτύπησα. Τίποτα. Ύστερα πάλε πιαστήκα από το φουστάνι της μητέρας. Το βελούδο μ' ανατρίχιαζε τα χέρια μου έτρεμανε.

— Χτύπα δυνατώτερα.

Και χτύπησα, που άντήχησε στο θόλο.

— Ποιός;.. είπε μια φωνή σαν από τάφο, βα-

ρειά, άγνωρίστη, μά ύστερα, φανταζόμενη τον πατέρα μου στο σκοτάδι, όπως τη στερνή βολά που τον είδα, δώ και τόσους μήνες, η φωνή του μου τόν ξανάφερε όμπρός μου, έτσι ψηλόνε, με τα γένια του που μισασπρίσανε, με τη γυριστή του μύτη, με το δεμένο του χμογιέλιο, άφστηρόνε, περιφάνο, που κοίταζε βαθειά, κάτω από τα πυκνά του φρύδια.

— Πες ότι είσαι εσύ, η Θεανώ, μου είπε η μητέρα, γλήγορα-γλήγορα στ' αυτί, λαχναστιά, που η πνοή της θερμάνει στο μάγουλό μου, περκώντας.

— Είμαι... Η Θεανώ... πα...

Δέν έπρόφτασα να τελειώσω και το χέρι της μητέρας μου σφάλισε το στόμα, λέγοντάς μου:

— Φτάνει, φτάνει, παιδί μου...

— Και τί θέλεις τέτοιαν ώρα εδώς... Έσύ μοναχή;..

— Πες πως είνε και η μητέρα, μου ξανάειπε σιγά.

— Μά... είνε και η μητέρα...

Δέν πρόφτασα να το ειπώ και η πόρτα έτριξε. Σκοτάδι θεοσκόταδο. Ύστερα άνοιξε, δεν εφάνηκε ούτε ήσκιος. Σιγαλιά πάλε. Έβιαμε ναμπη η μητέρα. Κοντοστάθηκε: με πήρε από το χέρι και με τραβήξε να μπουμε μαζί.

Άκουγα τον άνασασμό του πατέρα. Μίσα στα

ΣΚΗΝΗ II.

Ταχέρης, Αμιράλης, "Αγος-Βεσσιάρης.

ΑΓΟΣ ΒΕΣΣΙΑΡΗΣ

Δεί' θά προσένης βέβαια ευχάριστα, Ταχέρη. Ο Σερασκέρης έζωσε όλοτελα την πόλη και τό κανόνι γρήγορα θέ να βροντήξη πάλι. Αι'τά 'νε τά πολεμικά· μά 'νε και κάποια άλλα που ψιθυρίζονται κρυφά, κι' αυτά μπορούνε νάχουν μεγάλη σπουδαιότητα για μας τούς δυό, Ταχέρη-Θάμαθες βέβαια και σύ τούς έρωτες του Φράγκου Ένα κορίτσι επλάνεσε δικό μας, κι' ό Καρέττας ζή- τώρα με τή Νετζιμπέ. Μά κι' ό Βεζύρης λέγουν τό ζέρει, μά επίτηδες τούς δυό μαζί άφινει.

ΤΑΧΗΡΗΣ

Έλπίζει, λέγων, ό Πασσάς πώς τόν γκισούρ ή κόρη θέ να τόν κάμη τό Χριστό ν' άπαρηθθί, να γίνη του Μωχαμέτη λατρευτής και δούλης του Προφήτη.

ΑΓΟΣ

Πιστέμεις, φίλε, αλήθινά πώς ό Πασσάς θέ νάταν τόσο καλός σπόν άπιστο και πώς θα συχωρούσε τό σκύλλο καινο τής Φραγκιάς μες' τό χαρέμι

[νύμφη

να κλέψη τό τριαντάφυλλο τό μουσκουρισμένο, αν τήν ανάγκη ται ό Πασσάς δέν είχε του Καρέττου;

ΤΑΧΗΡΗΣ

Και τί ανάγκη τάχατες θές ό Πασσάς για νάχη άπόνα κεί ψωρόφραγκο, όταν κοντά του έχη σα δυό λιωντάρια θανάτα, σέ, φίλε μου, κι' έμένα!

ΑΓΟΣ

Όστε θαρρείς αλήθινά πώς μοναχή αίτια, π' άφθικεν άτιμώρητο τόν άπιστο ό Βεζύρης, είν' ότι Μωαμεθανό για να τόν κάμη, θέλει;

ΤΑΧΗΡΗΣ

Όσο κι' αν συλλογίζουμαι, άλλη απ' αυτή δέ βρίσκω.

ΑΓΟΣ

Μου φαίνεται παραξένο πώς άντρας σαν κι' εμένα με τετρακόσια τά μυαλά, δέ μόρεσεν ακόμα να καταλάβη ποιά άφορμή έκαμε τό Βεζύρη να συχωρέσ' ένα γκισούρ, που πάτησε τό νόμο.

ΤΑΧΗΡΗΣ

Πές, φίλε μου, για έξυπνο πώς άδικα με πήρες και πώς δέν είνε άλλος κουτός στόν κόσμο σαν κι' έμένα.

Μά έλα, Βεσσακρη μου, τήν άφορμή για πές μου

πυκνό σκοτάδι θάρρεψα πώς είδα τά μάτια του να σιγοφέγγουνε, πότε-πότε ρήγοντας άπάνου μας μία ματιά από τήν άκρη τής κάμαρας. Έτσι κάτι σαν φωτερό μου ξαστραψε. Μία κρυάδα με πάγωνε. Άνοιγα, γούρλωνα τά μάτια για να ιδώ ξαστερότερα. Κάτι σαν από άράχνες πανταίχα πώς μου σκεπά- ζουν τήν όραση. Τά χροπόδαρα μου ήταν ζυλιασμέ- να. Τά μάτια μου σαν κοκκαλιασμένα, σα γάλινα. Άκουσα κάτι σαν αναστέναγμα κι' ύστερα ένα λυγ- μό. Έπιόστημα από τό φόρεμα τής μητέρας. Έ- νοιωσα που έκλαιγε. Ύστερα όλο της τό κορμί λα- χτάρησε, έσπίστηκε, τά χέρια της έσπίχτηκαν στο σκοτάδι, γονάτισε. Στο δάμα έπεσεν ένας χτύπος.

— Μιά τέτοια νύχτα... γιατί, γιατί με τυραγι- νάς;... Είπε με σκισμένη φωνή, και με σιρε σιμά της. Κ' ύστερα είπε:

— Πές μου καθαρά, τό πιστεύεις;... Έχεις από- δειξη;...

Μέσα από τό σκοτάδι έρχόταν τόρα ή απόκρι- ση του πατέρα, τήν επερίμενε ή μητέρα, τήν έβλεπα που ή άγωνία της έτράνταζε και τά στήθια, τήν ένοιωθα που πρίσμενε τόν κεραβνό. Και μέσα στο σκοτάδι έμάντευα τό πρόσωπο του πατέρα, τό γραμ- μωμένο με βαθυζάρωτες γραμμές, που μία θλίψη βαθεία δείχνοταν σ' όλη του τήν έκφραση.

και μη' μι' αφήνης να σκορπώ τό νού μου σ' υπο- [ύδες, κι' άδικα βασανίστηκα μονάχος μου πολλή ώρα.

ΑΓΟΣ

Λοιπόν, Ταχέρη, άκουσε για βέβαιο τό ζέρω πώς ό Βεζύρης άρχισε να μη μας έχη πλέον στην πρώτη τή φίλια του. Μας ύποπτεύεται όλους και μια περίσταση ζητά για να μας ξεπαστρέψη.

ΤΑΧΗΡΗΣ

Τί λές, αδέρφι; Να λοιπόν του μυστηρίου ή λύση. Άν είν' αλήθεια ό,τι λές, άλλοίλονο σ' εκείνον.

ΑΓΟΣ

Και λαγαριάζει άρχηγό να βάλη τόν Καρέττο τό Χριστιανό τόν άπιστο· κι' αυτό του συχωράει μες' σέ Χαρέμια για πατά και τις χανούμισές μας να κλέβη τις στο έμορφες...

ΤΑΧΗΡΗΣ

Α! είνε προδοσία!

ΑΓΟΣ

Ναι προδοσία, φίλε μου. Άκούς εκεί τό σκύλλο να τόν αφήνη ό Πασσάς για τούς κακούς σκοπούς να φτύνη στο Κοράνι μας και να πατά τους νόμους π' ό Μωχαμέτης έκαμέ!

ΤΑΧΗΡΗΣ

Μά ό Καδής τί κάνει;

τη Νετζιμπέ κι' εκείνονε γιατί δέ φυλακίζει;

ΑΓΟΣ

Νομίζεις, πώς αν τόζερε, θέ ναν τούς άφινε έτσι; Μά μυστικό να κρατηθθί έχει ό Πασσάς προσταζει.

ΤΑΧΗΡΗΣ (συλλογισμένος)

Λοιπόν μας ύποπτεύεται και μι' άφορμή γυρεύει να καθαρίσ' τά Γιάννενα από τά δυό θεοικά τους. Καλά, καλά, Βεζύρη μου, θα δούμε ποιός απ' όλους θα μετανιώση πιο μπροστά, έμεις για σύ, Πασ- [σά μου.

(Στόν "Αγο) Είρεις, τί συλλογίζουμαι;

ΑΓΟΣ

Για πές, Ταχέρη, ν' ακούσω.

ΤΑΧΗΡΗΣ

Τόν ζέρω τό Βεζύρη εγώ· άφου σέ ύποψίες έμπήκε ό νοός του μία φορά, δέ θενά σταματήση, ή φυλακή μας καρτερεί κι' άπόκει ή μαύρη λίμνη δέν είνε τόσο μακρυνά...

— Ναι! είπε μία φωνή βαρεία, γιομάτη από περιφρόνηση, που άκούοντας ίτούτη τή συλλαβή μα- ζεύτηκα περισσότερο σιμά στη μητέρα. Και ξανάειπε, βλέποντας πώς ή μητέρα δέν έβγαλε άχνα. — Τό κατέχω... είν' έδηγημένος από τή δύναμη που με κυβερνάει... και που συ θα μαθης σ' άλλο κόσμο...

Η φωνή του λίγο-λίγο γενιότανε λειτουργική, σα να τήν άκουγα στη μεσιανή πόρτα του ίερού. Και τήν άκουγα βυθισμένη σέ μαγιο. Πάλε ξαναμί- λησε.

— Η θάλασσα μου τό ταζε... στις μεγάλες φουρτούνες... μία νύχτα που μίσεινα στα πέλαγα, στο χαλασμό... μου τό σφύρηζε με του τρικυμιού τήν τσουμπέτα...

Κι' ώσαν κατωκομισία ή φωνή του άκούγοταν. Η μητέρα λές και νεκρώθηκε.

— Επέρασε ό καιρός, είπε ξερά, και με φωνή βαθεία, άποφασιστική, και σύβηκα στα κύματα, και πάλεψα δουλεύοντας τήν τρικυμία, με τό καμά- κι, ψάχνοντας στα βαθιά για τή γοργόνα... Σήκω, κυρά ισού, και δέ σέ λυγίζει τό καμάκι μου... γιατί είσαι τό λεπίδι του χάρου ισού... Τό γονάτισμά σου είνε θηλυκό... και τό κλάμα σου είνε ποτισμένο από τό κολασμένο νερό... Μά τό τίμιο μου ξύλο δέν εσα- πησε... Και δέ θα περιμένω πάλε να ξαναρθή μία

ΑΓΟΣ
Τί λέγεις!.. θα τολμούσε!
ΤΑΧΗΡΗΣ
Και δέν τόν ζέρεις τόν Πασσά; δέν είδες, Βεσσαίρη, τόσους πολλούς να ύποπτεύθη; ζή απ' αυτούς κα- [ρίνας;

ΑΓΟΣ

Αλήθεια, έχεις δικαιο· και τί λοιπόν θα γίνη;

ΤΑΧΗΡΗΣ (μυστικά)

Να τόν προλάβουμε λέω γιό· άφου στο νού του [έχει

ριζώσει μέσα του ό σκοπός να μας τήν καταφέρη, ως του τή φτειάζουμε κι' έμεις προτήτερ' από κείνον.

Κ' είνεθα αλήθεια τυχεροί και ή θεός τό νοιώθω μας άγαπά, τί ανέλπιστα μας δίδεται βοήθεια με του Καρέττου τις κρυφές άγαπες με τήν κόρη. Δέ θέλει, λές, άρχηγός έμας και προτιμάει

τό σκύλλο τόν άλλοπιστο... Καλα, σάς διορθώνω κι' αυτόν κι' εμένα!.. Άγο, άκούς; προδίνουμ' από [τόρα

τό Φράγκο στο Σερή μπροστά, πώς άγαπά μία [Τούρκα και μένει έτσι ό Πασσάς. Γιατί θα ζέρης; Άγο, ό νόμος του Προφήτη μας σκληρά πώς τόν παι- [δεύει

με θάνατο τό Χριστιανό, όπου θέ ν' άγαπήση γυναίκα Μωαμεθανή χωρίς να γίνη Τούρκος.

ΑΓΟΣ

Άλλ' αν εκείνος άρνηθθί τήν πίστη για τήν κόρη;

ΤΑΧΗΡΗΣ

Αυτός τήν πίστη ν' άρνηθθί; Δέ θα τό ζέρεις; Άγο, τί σκύλλος στη θρησκεία του είν' ό Καρέττος; μαθε πώς έχη για τή Νετζιμπέ, μά ούτε για να θρόνο δέ θάδινε τήν πίστη του για τόστο μη σέ μέλλει.

ΑΓΟΣ

Άφου δέν άλλαξοπιστεί, από τή φύλα άπάνου ως τόν γλυτώση ό Χριστός, άφου γι' αυτόν πεθαίνει μά κείνη ή πενταμορφη, ή Νετζιμπέ ή δόλια δέν είνε κρίμα να χαθί με όμορφάδες τόσες;

Τί θάνατος τρομαχτικός! Ταχέρη, αν ή καλός της δέ στριζει Μωαμεθανός να γίνη, ή καημένη θέ να θαφτθί όλοζώντανη... θα τήν πετροβολήσουν!

ΤΑΧΗΡΗΣ

Αυτό τόρα μας έλειπε να κλαίμε μία γυναίκα, π' άτίμασε τήν πίστη μας στο διάβολο δέν πάει; Και τί αν είνε όμορφη; μη γάρ θέ να χαθούνε

τέτοια νύχτα... όπως τότες, μιανή... τό θυμάσαι... όπως μία νύχτα που ταξείδενα... και σύ...

Η φωνή του άκούγότανε τόρα σιμώτερα, και ένοιωθα πώς εζύγωνε στο σκοτάδι τό λαχανιασμά του γλήγορο, κερτό, φοβηρισμένο.

— Και σύ... ά, δέ θα πνίξω τή φωνή μου στο σκοτάδι... όχι!..

Έτρεξε κπου έψαξε, άρβαλινε: άναψε ένα φα- νάρι, και κρατώντας το έγύρισε. Φως έπεσε στην κάμαρα. "Ω νάτος. Ψηλότερος, μεγαλόπρεπος, γιο- μάτος φως και περηφάνεια. Η μητέρα ελύγησε τά γόνατα περισσότερο, και έγειρε τό κεφάλι.

— Ά... να σου στείλω τό άστροπελέκι να σε φωτίση και να μη σε κάψη...

Εμούγκρισε τόρα βλέποντας μας: άπίθωσε στερ- να τό φανάρι σ' ένα τραπέζι, και βάνοντας τό χέρι στα μάτια, πήγε και ρίχτηκε στο κρεβάτι άγκομαχώντας. Έτρεμα σύφυχη. Η μητέρα μου έκλαιγε γονατιστή, και σί λυγμοί της τήν έταρα- ζαν. Ο πατέρας εδάγκανε, έπνιγε τό άγκομαχτό του στα μαξιλάρια. Μονομιάς σηκώθη, εδραμε άπά- νου μας, άλλαξοπρόσωπος, δυνατός, μ' άρπαζε από τό χέρι και μέσειρε σιμά στο φανάρι.

— Νά! να! έφώναζε που έμούγκρησε όλο τό δάμα. Ποιός δέ θα τό μαντεύη;... Και με κοίταζε

ἀπὸ τῆ γῆ μαζὶ μ' αὐτὴ οἱ ἄστροφοι κατέλλαντο.

ΑΓΟΣ

Ἐμπρός λοιπὸν σὸ δικάζομαι! μὰ ἴσθ' ἄμα παραπάνου
στοῦ Χάρου τὸ λογαριασμὸ πὺ δόσαμεν ὡς τώρα.
Μὰ δὲν κατάλαβα καλά· τί θὰ μὰς ὠφελήσῃ
ποῦ Φράγκου αὐταῦ ἢ θάνατος;

ΤΑΧΗΡΗΣ

Ἡθ' ἢ σερὰ μ' αὖ βλέπω
πολύ πολύ πὺ ἔξυπνα νὰ πὺ πὺς σὲ θαρροῦσα.

Ἄφου προδόσουμ' στὸν Καδῆ τὰ Φράγκο τὸν Κα-
|ρέττο

πὺς πάτησε τὸ νόμο μὰς μὲ Τούρκισσα ἀγαπῶντας,
εὐθὺς ἐμεῖς θὰ φύγοιμ' καὶ ἀπὸ Παρσσ Χουρσίτη
θὰ πάμ' τὸ στρατόπεδο. Μὰς περιμένουν, ὅλοι
καθὼς μὸς μῆγυς ἢ Ὀμῆρ μ' ἔσαν πιστὸν τοῦ δούλου.

ΑΓΟΣ

Κατάλαβα, κατάλαβα· μὲς τῆ φωτιά πεθαίνει
ὁ Φράγκος ἀπὸ τὸν Καδῆ καὶ ἡ Βεζύρης χάνει
τὸν καπετάνιο τὸν τρανὸ. Ἐμεῖς ἔμοῦμε ἀμέσως
μὲ τοῦ Χουρσίτη τὸ στρατό, καὶ τὸ λειοντάρι πῶς
καταφρονεῖ ἄτρομο τόσους στρατοῦς, θὰ τρέμῃ
σὰ δὴ πὺς ξεδικιόμαστε, Ταχῆρ, ἐμεῖς οἱ δύο μὰς!

ΤΑΧΗΡΗΣ

Νὰ ζήσης, Βεσιάρη μου· πέρνω τὰ λόγια πίσω.
Καὶ τώρα γιὰ τὸ Φράγκο μὰς πηγαίνουμ' καὶ
|τῆλλα
ἄφες τα, φίλε, ἀπάνου μου. Πηγαίνουμ'.

ΑΓΟΣ

Ἄιντε, πάμ'ε. (Φεύγουν)

ΣΚΗΝΗ III

(Ἡ σκηνογραφία ἀλλάζει. Τὸ σπῆτι τῆς Νετζιμπῆς).

NETZIMPE

Πόσο μεγάλη φαίνεται σ' ἐκείνονα ἡ μέρα
ποῦ καρτερᾷ με καμὸ τὴν εὐτυχία τῆ νύχτα!
Νομίζω πὺς ὁ λαμπερὸς ἀπὸστατεν ὁ Ἥλιος
στὸ δρόμο τὸν οὐράνιο. Θαρρῶ πὺς με ζουλεύει
κ' ἐπίτηδες δὲ ρίγεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Δύσης.
Ἄχ! ἦλιε, ἦλιε, ἂν ἔξερεις, τί καρδιοχτύπι νοιώθει
ἡ ἀνυπόμονη καρδιά στή φωτερὴ σου θεά
θὲ νᾶφουεις παντοτεινά, καὶ τὸ γλωμὸ Φεγγάρι
θᾶχυνε πάντοτε στή γῆ τὸ ἀρκιὸ τὸ φῶς του.
Δὲ θᾶκνα παράπονο, σὲ βεβαιώνω, Ἥλιε!
Θᾶθελα νᾶταν σκοτεινὰ στή γῆ παντοῦ χυμένη,
νύχτα χωρὶς ζήμερωμα, χωρὶς χρυσὴν ἀγούλα,

ἀχόρταστα στήν ὄψη. Ὑστερὰ ἀφίνοντάς με, μὲ
ἓνα τίναγμα πέρα, σκόρπησε κατὶ γέλοια τρομα-
χτικὰ, πὺ μὲ παγώσανε λίγο, λίγο, ἐνοιωθὰ πὺς
σβύνω τὸ μπρατσάκι μου ἔτανε μολυβένιο ἀπὸ τῆ
σφιζιὰ πὺ μὸς δῶσε τὸ προσωπὸ μου ἐκρύωνε σιγὰ,
καὶ ξαφνικὰ τὰ πόδια μου δειλιάσανε, γονάτιζα,
βούλιαζα, χανόμενα· μὲ σβυσμάρα μὲ κρυάδα
μοῦρθε κ' ἔπεφτε. Τίποτάλλο δὲν ἐνοιωσα. Τίποτα,
παρὰ πὺς τὸ πρῶτ' ἔμουνα στὸ κρεβάτι μου.

Ἦρθεν ὁ πατέρας μου τὴν αὐγὴ φάνηκε στήν
κάμαρά μου γιὰ λίγο, στὰ μαῦρα βαλμένους, σοβα-
ρὸς, ἀμίλητος. Σὰν ἔξυπνησα τον εἶδα ἀντίκρυ στὸ
παραθύρι νὰ κοιτᾶζ' ἔξω. Ὑστερὰ γύρῃσε καὶ μὲ
εἶδε πὺς ἀνανοήθηκα. Ζύγωσε κοντὰ μου, μὸς πῆρε
τὸ χέρι, καὶ μὸς χαμογέλασε βισομένα. Ἡ μητέρα
ἀπὸ διπλα μου, καθοῦμενη, δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι
νὰ ἰδῆ. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἀναστενάζει. Ὁ πατέ-
ρας ὕστερὰ εἶπε σιγὰ καὶ μὲ βαρεῖα φωνή, θλιμένη·
— Δὲν ἔχει τίποτε κ' ἐβγήκε ἀπὸ τὴν πόρτα.
ἄκουγα τώρα στή μεγάλη σάλα τὰ βήματα του.
Ἡ μητέρα ἀνασηκώθηξε ξάρου, ἔκαμε τρία βή-
ματα ὡς τὴν πόρτα, καὶ πάλι σταμάτησε· θέλησε
νὰ τὸν κράξῃ· ξαναγύρισε στὸ κρεβάτι μου ἀχνή,
ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια καὶ τὰ βράσανά της.

γιὰ νᾶχω τὸν Καρέττο μου γιὰ πάντα στὸ πλευρό·

[μου.]

καὶ νὰ τὸν σφίγγω ἀδιάκοπα μὲ ζούλια, μὲ λαχτάρα,
χωρὶς νὰ τρέμω μὴ τὸν θῶν, μὴ φύγῃ ἀπὸ κοντὰ μου!
Μέρα γιὰ μένα εἶνε πᾶς ἡ σκοτεινὴ ἡ νύχτα
κ' ἡ μέρα μὲ τὴ λάμψη τῆς νύχτα βαθεῖα, σκοτάδι!

(Ξαπλώνεται στὸ σοφᾶ καὶ μένει συλλογισμένη.
Σὲ λίγο μπαίνει ἡ Φατμὰ στὸ θόρυβο πὺ κάνει
μπαίνοντας, ἡ Νετζιμπῆ νινάξεται θαρροῦντας πὺς
εἶν' ὁ Καρέττος).

ΣΚΗΝΗ IV

Νετζιμπῆ καὶ Φατμὰ.

NETZIMPE

Καρέττε μου, σ' ἐπρόσμενα ἢ ἠρθῆς τέλος πάντων.

ΦΑΤΜΑ

Δὲν εἶνε ὁ Καρέττος σου ἐγὼ εἶμαι, Νετζιμπῆ μου.

NETZIMPE

(Μέφροντας καὶ πάλι μὲ στανοχάγια στὸ σοφᾶ).

Ἄ! εἶσαι σὺ, μητέρα μου;

ΦΑΤΜΑ

Ναὶ, κόρη μου, θ' ἀνάψω
τὰ φῶτα γιὰ τὴν ἐβράδουσα. (ἀνάπτει τὰ φῶτα)

NETZIMPE

Ἐβράδουσα, κλέθεια;

ΦΑΤΜΑ

Ναὶ· δὲν κοιτῆς τὴ δύση ἐκεῖ, πὺς κωκινίζει ὅλη
πὺς βουτηγμένη φαίνεται στὸ αἶμα τὸ χρυσάρι;

NETZIMPE

(Κοιτῶντας ἀπ' τὸ παράθυρο κατὰ τὴ δύση)

Ἦ! ναί, Φατμὰ, χιλοχρῶμα τῆ βλέπω ἐκεῖ τῆ
|δύση

νὰ ρίχτῃ ὡς πὺ σὺνερα τὶς πύρινες τῆς γλῶσσας,
τῆ βλέπω νὰ σκορπᾶ ταντοῦ τὸ μαγικὸ τῆς χρῶμα,
στοὺς κάμπους γύρω, στὰ βουνὰ καὶ στὰ πικνὰ τὰ
|δάση.

Ἦ! τί στιγμὴ ἀρμυρικὴ, τί θεϊκὴ γαλήνη
ἔχει χυθῆ δλόγυρα στή μαγεμένη Φύση!
Κοίταξ' ἐκεῖ σκοτεινίασαν τὰ χαμηλὰ τὰ μέρη
κ' ὁ ἥλιος τὶς ἀχτίδες του δειλὰ δειλὰ τὶς στέλνει
στὰ πάντα μέρη τῶν βουνῶν, στὶς δασωμένες ράχες.
Νομίζεις ὅτι ἄθελα ὁ ἥλιος τὰ ἀφίνει
τ' ἀγαπημένα του βουνὰ, καὶ πὺς μὲ βία πάει.

Πεσμένη στὸ κρεβάτι, ὕστερ' ἀπὸ κεινὴ τῆ
νύχτα πὺ μὸς τάραξε τόσο τὴν ψυχὴ, πὺ μὲ
συγκλόνησε κατὰκροδὰ, ὄνειραζόμενα τὶς ἡμέρες
καὶ τὶς νύχτες πὺ ἐπέρασα ὡς τότες. Ἀκόμα ἐ-
ζῶσε ἡ κοῦκλα μου στέλιχα ντυμένη, ἡσυχῇ, εὐ-
τυχισμένη σὲ κάποια γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὰ
ἴδια μου τραγουδάκια σὲ δαύτηνε ἀκόμα ἀντηχοῦ-
σανε στ' αὐτιά μου· κάποτες πὺ τὴν ἔπαιρνα στήν
ἀγκαλιὰ μου, καὶ τὴν ἐνανοῦριζα τερπνὰ, ἐνοιωθὰ
μὲ λαχτάρα παραῖξεν νὰ μὸς ξατρέχῃ τὸ εἶνε μου,
νὰ μὲ γητεύῃ, νὰ μὲ ρήγῃ στήν παράδεισο. Καὶ
δλόγυρά μου τὰ σκοτάκια τῆς ἐζωντάνευαν σὲ κό-
σμο πὺ ἐζῶσε, σὲ κόσμο πὺ τὸν αἰστανόμενα
ἰδιαίτερα, σὰν μητέρα ἀληθινὴ. Καὶ συλλογίστηκα
μὲ ἡμέρα πὺ τῆς φόρεσα τὰ μαῦρα, τῆ θλίψη
πὺ δοκίμασα, τὸν τρόπο πὺ αἰστανῆθηκα. Κατόπι
συλλογίστηκα μὲ πόνο τὴν ἀγάπη μὰς δλόγυρα
στὶς ἀκρογιαλιές μὰς. Σὲ θυμώμουνα μεγαλύτερο,
ξανθὸ ἀγόρι πὺ μὸς ἐμίλωνες μὲ μὲ γλυκίφωνη
λαλιά, πὺ μὸς χαμογελοῦσε πάντα μὲ τρυφερότη,
πὺ καταλάβαινα πὺ μ' ἀγάπαγες βαθεῖα σὰν
ἀδερφοῦλα σου, κατὶ περισσότερο, κατὶ ἀλλοιώτικο
ἀπὸ ἀδερφοῦλα σου. Ἄ, πὺς θᾶθελα νὰ σ' εἶχα
ἐκεῖ σιμὰ μου τώρα, στὸ κρεβατάκι μου, νὰ μὸς

καὶ χαμηλώνει νὰ χυθῇ στὰ κορφοβόνα πίσω.
Τὴ θάμα θαυμάσιο!

ΦΑΤΜΑ (δείχοντας στὸ δρόμο)

Γιὰ, Νετζιμπῆ μου, τῆρα.

NETZIMPE

Ἦ! τί χάρη, ὁ Καρέττος μου! (τοῦ κοιτᾶ τὸ μαντήλι).
Ἐλα λοιπὸν προσμένω.

(Τρέχει στήν πόρτα νὰ τὸν ἀπαρμόσῃ. Ἡ Φατμὰ
βγαίνει. Μπαίνει ὁ Καρέττος νινυμένος πολλὴ καπε-
τάνου).

ΣΚΗΝΗ V

Νετζιμπῆ, Καρέττος.

NETZIMPE

Ἦρθες λοιπὸν, Καρέττε μου; πόθος ἢ μεγάλος,
ἀγαπημένε, νὰ σὲ δῶ μ' ἔκαμε νὰ φοβοῦμαι
πὺς δὲ θεὸ νὰ ξανάθλεπα, πὺς δὲ θεὸ νὰ φιλοῦσα
τὰ μάτια αὐτὰ πὺνε γιὰ μὲ ὄλ' ἡ ζωὴ κα' ὁ
|κίσμος.

KARETTOS

Ὁ ἴδιος πόθος, Νετζιμπῆ, πὺ τυραννοῦσε ἐμένα
κ' ἐμένα μ' ἐβασάνιζε καὶ μαύκανε τὶς ὥρες
χρόνια σωστὰ νὰ φαίνονταν στή δόλια τὴν καρδιά
|μου

πὺ μὲ σου δίφακε ματιὰ, ἓνα φιλι δικό σου!
Μὰ τέλος πάντων πέρασαν ἀργὰ ἀργὰ εἰ ὥρες
καὶ διψασμένοι ἔτρεξα γιὰ νᾶβρω τὴν κελὴ μου
νὰ σπῆσω μὲς τὸν κόρφο τῆς τῆ φλόγα πὺ μὲ
|καίει.

NETZIMPE

Ἦ! ἔλα, ναί, Καρέττε μου, στήν ἀγκαλιὰ μου μέσα,
τὰ διψασμένα χεῖλη σου στὰ μάγουλά μου βάλε
γιὰ νὰ ρουφήξουν ἀπ' αὐτὰ δροσιὰ τ' ἀγαπημένα,
δροσιὰ πὺ καταστάλαξεν ἀπάνου τους ἡ ἀγάπη.

KARETTOS

Ἦ! τί εὐτυχία, τί βάλσαμο πὺ δίνουν τὰ φιλιὰ σου!
Δὲν περιμένει τὸ νερὸ μὲ μὲ λαχτάρα τόση,
δὲν πίνει τόσο ἀχόρταγα ἐκείνος πὺ περνᾷει
τὴν ἔρημο χωρὶς νερὸ, ὅταν κατόπιν εὐρῇ,
μ' ὄσην ἐγὼ ἀχορτασιὰ καὶ μ' ὄση λαίμαργια
ραυρῶ ἀπὸ σένα, Νετζιμπῆ, τ' ἀθάνατα φιλιὰ σου.

NETZIMPE

Ἐγὼ τὸ τί αἰστανόμυ, ὅταν κοντὰ σου εἶμαι,
δὲν ἔμπορῶν, Καρέττε μου, νὰ σοῦ τὸ πὺν τὰ λόγια·
νοιώθω δῶ μέσα στήν καρδιά σὰν κατὶ τι νὰ μπαίη

χαϊδέψης λίγο τὰ μαλλιά, νὰ μὸς γγίξῃς τὸ δά-
χτυλο, τὸ δαχτυλάκι πὺ μ' ἀγκάλωσε τότε ἡ ἀ-
φάνα... Καὶ λυπόμουνα τὸρα πὺ σ' ἔβλεπα πρὶ νὰ
πᾶς στήν Ἀθήνα γιὰ καιρὸ, πὺ δὲ σοῦ παραγ-
γελνα γιὰ νᾶρχεσαι στὸ σπῆτι, πὺ διάβαινες πάντα
κάτου ἀπὸ τὰ παραθύρια μὰς θλιμμένους καὶ σκεπτι-
κὸς. Κ' ἔλεγα μέσα μου.—Τί νᾶχῃ μὲ μὲς ὁ Ἄν-
τρέας; Ὑστερὰ θυμῆθηκα τὸ παράπονο πὺ μὸς
σφιζε κατὰπικρα τὴν καρδιά ὅταν ἐμαθα πὺς φεύ-
γεις γιὰ τὴν Ἀθήνα, πὺς θ' ἀργούσες νὰ γυρίσης,
πὺς θὰ μὰς ἐρχόσουνα πᾶς μεγάλος, καὶ ὁ φόθος
πὺς θὰ μὲ λησμόναγες ἐλυωνε σὲ δάκρυα κόμπους
στήν ψυχὴ μου.—Πᾶει, πᾶει, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου,
Μὰς φεύγει κ' ὁ Ἄντρέας...

(ἀκολουθεῖ).

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ